

Órmezői *Morus Szent*
Tamás Egyesület

Morus Tamás Napja - június 22.

A kiadvány anyagának megírásában az Órmezői Morus Szent Tamás Egyesület tagjai vettek részt, a hosszabb szövegrészek szerzőit a kiadványban feltüntetjük.

Szerkesztette Makrainé Tóth Rita.

Külön köszönetet mondunk *Veréb Lászlónak*, aki a Morus Napon készült hangfelvételt legépelte.

A kiadvány megjelenését Újbuda Önkormányzata, Budapest Főváros Önkormányzatának Esélyegyenlőségi, Foglalkoztatáspolitikai és Kisebbségi Bizottsága és a Nemzeti Civil Alapprogram Közép-magyarországi Regionális Kollégiuma támogatta.

Felelős Kiadó: Órmezői Morus Szent Tamás Egyesület

Budapest, 2010. december

BEVEZETŐ

2010 is elmúlt, sok szép és sok kemény emléket hagyva maga után. Ki-kí hogy élte meg, nem tisztünk elemezni. Célunk viszont gondolati fogódzót és lelki táplálékot nyújtani, s a későbbiekben bőségesen idézett Placid atya példájával stabil életfilozófiát sugallni. Nem kétséges, minden időben jól jön a túlélés négy alapszabálya. Tanulságos olvasgatást kívánunk.

KÖZGYŰLÉSEK, HIVATALOS ESEMÉNYEK

Az Őrmezői Morus Szent Tamás Egyesület **2010. február 23-án megtartotta évi rendes közgyűlését** (amelyet a január 27-i vezetőségi ülésen készített elő a vezetőség).

A közgyűlés napirendjén, mint minden évben, az éves működésről és pénzügyi helyzetről készült beszámoló és a 2010. évi program és pénzügyi terv megvitatása szerepelt.

A közgyűlés a beszámolókat elfogadta, a tervezett Morus Nap díszvendégére pedig javaslatot tett *dr. Olofsson Károly Placid* atya személyében.

HANGVERSENYEINKRŐL

Egyesületünk ebben az évben is **három hangversenyt szervezett**, a tavaszi előadásokra 2010. március 6-án és május 15-én került sor, az utolsó pedig december 4-én volt. A műsorok összeállításánál és a konferálásnál bizton támaszkodhattunk ismét *Héra András* tanár úrra.

Pillanatkép a márciusi koncertről, Héra tanár úr nyomán: „Ismét bebizonyosodott, hogy a 'komoly' zene rendkívül vidám is tud lenni. A barokk zene mesterei is nagyon értettek a publikum felvidítéséhez, ahogy az most Schickhardtnak négy blockflótés örömmzenéjével sikerült. A legismertebb barokk zeneszerzők mellett megszámlálhatatlan kiváló, ma kevésbé ismert muzsikusként működött a 17-18. században, biztosítva a közönség zene iránti igényének kielégítését. Érdemes közülük minél többet közkincsé tenni a mai közönség számára is. Ezen a koncerten Furchheim, Schickhardt, Mattheson, Scherer, Marcello, Porpora művei hangzottak el igen nagy tetszést aratva. Nem hiányoztak azonban a közönség kedvelt szerzői sem. Mozart fuvolára átírt szonátájának játékosan virtuóz előadása, Chopin gordonkára és zongorára írt szonátájának ihletett szépséggel előadott lassú tétéle, Sibelius hegedűversenyének romantikus áradása éppúgy lekötötte a közönség figyelmét, mint a kevésbé ismert német romantikus, Böhme sodró lendületű trombitakoncertje.

A hangverseny előadói a Weiner Leó Zeneművészeti Szakközépiskola növendékei és két kamaraszámban a Zeneiskola gimnazista, ill. egyetemista korú növendékei voltak, akik az Országos Kamarazene-verseny döntőjébe jutottak.”

A decemberi hangverseny a karácsony közelsége miatt is mindig egy kicsit más, meg-

hittebb, mint a többi, a teremben felállított karácsonyfa az ünnep hangulatát csemepészi közénk. Emellett külön zenei csemegéről is gondoskodott Héra tanár úr, aki egy ritkán hallható – látható hangszer megszólaltatását tűzte a programra: Hárfára írt darabokat szólaltattak meg *Kis Donatella*, *Szombathy Anna* és *Borka Hanna*. Az est bevezető számában Hanna hárfán kísérte csellista testvérét, a 6 éves *Ráhel*t, aki a Mikulás-hangulatot illusztrálta a Kis karácsony kezdetű dallal.

Itt kell megjegyezni, hogy egy ilyen írott beszámoló vajmi keveset adhat vissza az élményből, legfeljebb a szereplők és a darabok, a szerzők felsorolására terjedhet ki, így inkább arra buzdítunk mindenkit, hogy látogassa szorgosan ezeket a rendezvényeket, hisz itt a jövő nagy zenészeivel is találkozhatunk akár, s az élmény már most is fergeteges!

A márciusi koncertről: *Baki Dániel*,
Héra Krisztina, *Tóth Réka Judit*,
Tóth Emese Anna és *Kupecz Renáta*

Borka Hanna

Köszönjük a Weiner Leó Zeneművészeti Szakközépiskola diákjainak, felkészítő tanárainknak, és nem utolsósorban Héra Andrásnak!

MORUS NAP 2010. június 18.

Az idei Morus Nappal egyesületünk megtörte a hagyományt, – eddig felváltva követték egymást világi és egyházi vendégeink – a tavalyi *Jelenits atya* után túlságosan türelmetlenek voltunk, hogy Placid atyára még egy évet várjunk. Bár ahogy elnéztem, ő még bizonyára tudott volna várni – 93 évesen annyi életerő és derű szorult belé, hogy csak csodálni lehet. A Gondviselés különleges ajándéka még az is, hogy Placid atya pappá szentelésének 71. évfordulóján volt a vendégünk.

Placid atyát jobbra mindenki ismeri, rendszeresen misézik, hittanórát is vezet, a média is szívesen szólítja meg időről időre, s a róla megjelent *A hit pajzsa* című könyv után már alig maradt rejtett zuga hosszú és kalandos életének.

Placid atya mégis szívesen mesél, készségesen áll a kíváncsiak vagy épp a tisztelők rendelkezésére. Magam már többször is hallottam életét mesélni, s mindig megcsodáltam a fegyelmezett történeti hűséget, amelyet tudatosan, időnként huncut módon szőtt tele tréfás megjegyzéseivel, tanító mondataival, evangéliumi igékkel. Mint ha egy előre megírt forгатkönyvhöz ragaszkodna, hogy bárki bármikor érkezik is az ő hallgatására, mindig pontosan megkapja a teljes történetet annak minden apró részletével együtt. Természetesen mindig élőn, mindig szívesen, igen magas energiaszinten.

De ne gondoljuk, hogy csak e régi meséket mondja rendszeresen! Placid atya szellemi frissessége igazán akkor mutatkozott meg, amikor a közelmúlt eseményeiről, a Városmisszióról, a moszkvai patriarchánál tett látogatásairól stb. mesélt. Vajon hányan vannak most közöttünk, akik kapásból felsorolják a korábbi városmissziók európai városait – hogy csak egy példát említsek? Vagy hányan lennének arra képesek, hogy egy hallgatóságot 2-3 órán át úgy tudjunk lázban tartani, hogy azok mindenről megfélekezve figyeljenek, hallgassanak, és újabb kérdéseket tegyenek föl? Mert Placid atya ilyen.

Az idei Morus Nap előtt, alatt és után sok eső esett. A zápor ide is bekopogott, bekíváncsiskodott. Verte az ajtót, ablakot, s mikor már lassan oszlott volna a közönség, olyan erősen rázendített, hogy kikényszerített még néhány újabb történetet a fáradhatatlan mesélőből: az előtérben várakozók külön széket húztak a vendégnek, s tovább hallgatva várták a vihar végét.

S mi volt még? A szokásos teltház, a finom sütemények, a csodálatos, 30 éves, többszörösen kiválóan minősült martonvásári Százszorszép együttes magyarbódi bevezető tánca, s az estek beszélgetőtársa, Alajos atya. A beszélgetés szövegét – a maga beszélt nyelvi alakjában, szerkesztés nélkül – az itt következő oldalakon olvashatják.

Részlet *Forgács Alajos* plébános köszöntőjéből:

„...a legkilátástalanabb helyzetekben, amikor mások sokan feladják a küzdelmet, feladják a harcot –akkor azt mondani: Igen, van Isten és szeret bennünket az Isten!

Placid atya, az első kérdésem ez lenne, hogy honnan ez a derű Benced, mi a titka a derűdnek? De mielőtt válaszolnál rá, hadd mondjak még két dolgot.

Két dátumhoz kötődik, 2003. és 2006. 2003. a 'Hit pajzsa' (parma fidei) kitüntetést kaptad meg, amelyet 2002-ben Horváth Béla akkori kispapja alapított Gyurkovics Tibor íróval, és 2006-ban pedig a 'Pro Hungariae' kitüntetést is megkaptad. Hát Isten hozott!"

Placid atya:

„Ugye megengedik, hogy leüljek? Ha 94 évesek lesznek, maguk is jobban szeretnek ülni, mint állni. Hát lelepleztek, hogy 94 éves vagyok, de nem ez a legfontosabb, 78 éve pannonhalmi bencés vagyok. Sőt, 86 éve bencés vagyok, mert előtte 8 évig bencés diák voltam a budapesti bencés gimnáziumban. Nekem ott olyan tanárim voltak, – akkor a bencés gimnáziumban a rajztanár meg a tornatanár volt civil, a többi mind bencés – azok egyéniségek voltak! Nekem az eszményképeim voltak, úgy, hogy ezért lettem bencés. Csak egyet mondok, 5 évig volt az osztályfőnököm Szunyogh Xavér Ferenc, az nem akárki volt! Ismerte az egész országot, ő adta ki a latin-magyar

missalet akkor, annak idején, az óriási dolog volt. 80 évvel ezelőtt ez az osztályfőnököm mondott nekünk valamit, amit én nem tudtam elfelejteni. Azt mondta: gyerekek, amikor imádkoztatok a Miatyánkot, ne értsétek félre azt a fél mondatot, hogy legyen meg a Te akaratod! Ezt sokan úgy értik, hogy nekem is van akaratom, meg Őneki is van akarata, de neki egy számmal nagyobb a kalapja, nekem bele kell nyúglódnom az Ő akaratába, mit csináljak. Azt mondja, ez a tévedés onnét van, hogy Szent Máté evangéliumában a 6. fejezetben is, meg a 26. fejezetben is görögül szerepel ez: „Legyen meg a Te akaratod”. A 26. fejezetben az Úrjézus haláltusájában az olajfák hegyén, amikor az Úrjézus emberi természetének bele kellett állnia a mérhetetlen szenvedéssel járó megváltás művébe, ott valóban ez volt, „Atyám, legyen meg a Te akaratod!” De a 6. fejezetben, – hát az 3 évvel előtte volt, ott semmiféle haláltusa nem volt – mi volt akkor az Isten akarata? Az emberiség boldogulása. Az emberiség üdvössége. Azért küldte a földre egyszerűt fiát, hogy megváltsa, a bűnbe esett emberiség tragédiáját megoldja. Azt mondta, csempésszétek oda ezt a pici kis szót, legyen meg a te „üdvözítő” akaratod. És én ezt úgy tudtam, amikor 1933-ban leérett-ségiztem, – a jelenlévők még tervben sem voltak akkor – úgy éreztem, hogy az Úristen üdvözítő akarata az, hogy jelentkezzem Pannonhalmán.

Be kell vallanom, hogy akkor az úgy volt, hogy harminchatan jelentkezünk, tizenkilencet felvettek, tizenkilencen bementünk, az ottani orvos háromnak nem ajánlotta, – a tüdejével volt valami baj, – tizenhatan beöltöztünk a noviciátusba. 7 év alatt el kellett végezni a noviciátust, a teológiai abszolutóriumot, a tanári diplomát – én a bölcsész doktorátust is megszereztem. Hármunkat szenteltek pappá. Hát akkor ez ilyen volt még. Most Pannonhalmán egy novícius van, tízet is fölvennénk ugye, változnak az idők.

Én Pannonhalmán megtudtam valamit. Szent Benedek regulája, hogy – a bencéseket Nursiai Szent Benedek alapította a VI. században – szabályzatot adott, annak van egy fejezete az apátról. A bencés szerzetesnek az Úristen üdvözítő akaratát az apátja közvetíti. Tehát, ha én megteszem azt, amit a főapátom kíván tőlem, akkor én összhangban vagyok a Jóistennel, akkor minden rendben van. Igaz? Így is volt. Amikor 1939-ben, pontosan a mai napon pappá szenteltek, majd az első diszpozícióm Győrszentiván volt, mint káplán.

- Én pesti gyerek vagyok – mondtam a főapát úrnak, – nem ismerem a falut.

- Hát majd megismeri! – Ez így ment annak idején. Azután kitört a II. világháború, ki-nevezett táborigazgató voltam, behívtak katonának. Nem voltam a fronton, hanem a révkomáromi és az érsekújvári hadi kórháznak voltam a lelkésze. Akkor a Fölvidék az első bécsi döntés nyomán a mienk volt, egy évig voltam táborigazgató, utána Sopronban voltam tanár. Azután 1945. május 9-én befejeződött a háború, és a főapátom júniusban Pestre helyezett. Érdekes volt, mert a pesti gimnázium tanári karának háromnegyed része nekem is tanárom volt. Na, de hát kollégák lettünk. Azt mondta a főapát úr, pesti gyerek vagyok – világlátás nem volt, közlekedés nem volt, a romokon jártunk, – jobban kiismerem magamat, mint mások. Elkezdtem. Ha itt pedagógus van, csukja be a fülét, mert rosszul lesz. Első osztálynak lettem az osztályfőnöke, 68 diákom volt, akkor ilyen osztályok voltak. Állítom, hogy én a 68 diákot könnyebben kézbe fogtam, mint ma egy pedagógus harmincat. Mindent megcsináltam, csak nem tudtam befejezni.

Mert 1946-ban – ahogy már hallották, állami kosztra kerültem. Na, ezt finoman mondtam. Budapesten kezdtem az Andrássy út 60-ban a börtönvilágot. Előbb letartóztatnak. A letartóztatás mindig éjszaka van, csak bevallom, hogy milyen naiv voltam, – nemcsak ám én, mert más is naiv volt – mert amikor az ember odaér az Andrássy út 60-ba... (ott van most a Terror Háza, meg a múzeum, érdemes megnézni – az akkor a nyilasok idején egy ilyen gyógyintézet volt) amikor átlépi az ember a küszöböt, akkor megszűnik embernek lenni. Nem akarok nagyképűsködni, de én azért főtisztelendő osztályfőnök úr voltam, a magam 26 esztendejével is, ott pedig az rúgott belém, aki akart. Fölvittek az emeletre, leültettek egy padra, mellettem leült egy rendőr – még egyenruhájuk se volt, csak civilben volt, az istentelen nehéz géppisztoly a nyakában – és amikor a faliórán látom, hogy háromnegyed hat van, mondom ennek a jóembernek, engedjen ki, én itt a Bazilikában megmészélek, hét órára visszajövök. Nem engedett ki. Akkor még nem ismertem a börtön erkölcsöket, most már szakember vagyok. Négy hétig ott voltam, aztán átvittek a Markó utcába. Nem fogok panaszkodni, hogy mi volt az Andrássy út 60-ban, de egyet azért hadd áruljak el. Talán 3 évvel ezelőtt az újságokban láttak olyan fényképeket, hogy Irakban hogyan csinálják a kihallgatásokat. Meztelenre vetkőztetve, voltak ilyen fényképek. Nem volt az újonnan kitalálva. 1946-ban egy szándál se volt rajtam, teljesen pucéran, két reflektor megvilágított és a sötétből szórták rám a rágalmakat. Mi ez? Az emberi méltóság megalázása. Mert más a strandon egy fecskében szaladgálni és ilyen helyen teljesen meztelenül lenni. Szörnyű volt.

Be kell vallanom valamit, édesapám tanárember volt, nagyon szigorú saját magával is, velem is. Engem annyiszor elvert gyerekkoromban, de én aztán összetett kézzel adtam ezért hálát, hogy engem fegyelemre szoktattak, nekem könnyebb volt a későbbi szenvedés. De nem is ez volt nekem a legszörnyűbb, hanem: nem a főapátom tartóztatott le! Mi tehát most a Jóisten akarata? Hát a Jóisten akaratát csak nem ezek a kommunisták fogják közvetíteni nekem! Hát ez sehogyan sem ment a begyembe. A pincében egy magánzárkába keveredtem, – az most helyre van állítva, megnézheti mindenki. És van benne egy rongyos szalmazsák. Mondtam a *Schmidt Mária* igazgató asszonynak, hogy az ott hamisítás, mert amikor én ott voltam, akkor még az a rongyos szalmazsák sem volt ott. Éjszaka kínoztak bennünket, nappal nem szabadott leülnünk. Álltam, egy lépés ide, egy lépés oda, és bevallom őszintén, akkor én úgy megszerettem a szentolvasót.

Nekünk katolikusoknak van az az imádságunk, a szentolvasó, a rózsafüzér, az az „Üdvözlégy Máriát” ismételteti picikét mechanikusan a különböző hit titkokkal. – Ha az embert egész éjszaka kínozzák, azért nem tud ám nappal olyan fennkölt elmélkedéseket produkálni. Nekem olyan jó volt, imádkoztam, imádkoztam, be kell vallanom, nem sietett a Jóisten, hogy fölvilágosítson, hogy mi az Ő akarata. Én most már tudom, hogy Neki az örökkévalóság is rendelkezésére áll, csak én vagyok ilyen „percemberke”, hogy én mindent akarok tudni.

Úgyhogy 4 hét után átvittek a Markó utcába, – az is ilyen magyar gyógyintézet – aztán ott sem tudtak velem mit csinálni, átpasszoltak a szovjetekhez. Hát a szovjeteknek akkora rutinjuk van a börtön világban, három hét alatt megkaptam a magamét. A megszálló szovjet hadsereg Budapesti hadbíróháza megajándékozott tíz év kényszer-munkával a szovjetunióban levő Gulag rabtelepeken. Ezt a Gulagot jó lesz, ha tudják,

ez egy mozaik szó, olyan mint a MÁV – a Magyar Államvasutak – (Glavnoje upravljenije ispravitelno-trudovih lagerej), azaz „Javítómunka-táborok Főigazgatósága”, a GULAG a politikai rabtelepek országos parancsoksága. Hozzá kell tenni, hogy engem még a megszálló szovjet hadsereg hadbírósa ítélt el, mikor a Jóisten tíz év után hazahozott, akkorra már felszabadító szovjet hadsereg lett. Hogy mikor történt a változás, azt nem tudom, én külhonban voltam. A Gyurcsányt kérdezzék meg, az most a Putyinnak megköszönte a fölszabadítást. Ő tudja, én nem tudom. De engem még a megszálló szovjet hadsereg ítélt el.

De még mindig nem tudtam, hogy mi a Jóisten akarata, pedig amikor már szovjet börtönben voltam, – képzeljék el – kitüntetésben részesültem. Nem azért, mert én olyan kiváló vagyok... Nekünk abban az időben ilyen civil ruhánk nem volt. Mi reverendában jártunk mindig, fekete reverendás skapuláréval. Reverendában tartóztattak le, nem tudtam átöltözni se az Andrássy út 60-ban, se a Markó utcában, de ott kilógtam, egyedül voltam reverendában. Ezek a fiatal szovjet katonák a moziban láttak biztos ortodox pópákat – és akkor ott egy pópa, és a pópát kitüntették. A kitüntetés az volt, hogy reggeli után engem kivettek folyosót mosni és WC-t pucolni. Mondom a reggeli mi volt, – akkor már nem magánzárkában voltam, hatan voltunk egy cellában – behoztak lavórban száraz-borsó levest hat kanállal, vezényszóra megettük. És akkor engem kivettek. Kaptam egy vödört meg egy rongyot, – istenem, három diplomával tudok én takarítani – nem volt semmi probléma. Mondjuk a WC pucolás egy kicsit gusztustalanabb volt, mert ugye a szovjet ember mélységesen elítéli a nyugati embert, hogy fogalmuk sincs a higiénéről, mert oda ülnek, ahová más is ül. Ők ráálltak, aztán vagy beletaláltak, vagy nem. Ha nem találtak bele, azt én takarítottam.

De bevallom őszintén nekem ez jó volt. Nem kellett bent kuslatnom a cellában, egy kicsit mozoghattam, egy kicsit levegőt szívhattam, még azt is hozzáteszem, hogyha találtam egy darab újságpapírt, – mert akkor volt a nürnbergi nemzetközi pör a háború után – olvastam az újságban valamit. Akkor már 5 hónapja nem tudtam semmit sem a világról. Nekem ez nagyon jó volt. De a szovjet katona azzal az istentelen nehéz géppisztollyal a nyakában, unta magát, hát utánam kellett jönni mikor a vödörrel mentem a csaphoz, hogy meg ne szökjek. Megszökni, hát eszembe se jutott. Unta magát, elkezdett énekelni. Akkor ez nem volt ennyire világos, de most olyan világosan tudom, a Szentlélek Úristen bökött oldalba, hogy ez a jóember nem tud magyarul. Ha ő énekelhet, akkor én is énekelhetek. Elkezdtem lassan, halkán, dúdolni, persze magyar nótákat, hogy a cellában a rabtársaim hadd szórakozzanak, hogy egy magyar csiszálja itt a padlót. Aztán hangosabban énekeltem, nem történt semmi baj. Másnap egy másik katona, az is unta magát, az is énekel. Megint a Szentlélek Úristen bökött oldalba, hogy ez a jóember nem tud magyarul, én azt is elénekelhetem, hogy egy katolikus pap takarítja itt a folyosót, hát hadd szórakozzanak a rabtársaim. Nem történt semmi. Már vagy a hatodik, vagy nyolcadik napja takarítok, akkor eszembe jutott, hogy az egyik folyosó végén ott van hat cella, azok voltak a halálkamrák. Akkor 32-en voltak halálra ítéelve, várták a kivégzésüket. Megint a Szentlélek Úristen bökött oldalba, hogy ott elénekeltem, hogy katolikus pap vagyok, aki a szentgyónását el akarja végezni, bánja meg a bűneit, én innen megadom a fölloldozást. Akkor még latinul volt a szentgyónásban a fölloldozás, a lényege ez, hogy *Ego te absolvo a peccatis tuis* – *Én téged feloldozlak a bűneidről*. S én erre kerestem egy nótát, –

biztos, hogy nem ismerik – de, ha nagyszüleiket megkérdezik, azok biztos, hogy emlékeznek rá. Volt abban az időben egy olyan nóta, hogy „Nincs cserepes tanyám. Nincs cse-re-pes ta-nyám, sem szű-röm, sem su-bám, né-kem; E-go te ab-sol-vo ...” és én fújtam, fújtam, tán tízszer is a föloldozást. De olyan bunkófejű voltam, hogy nem értettem meg, hogy a Jóisten mit üzen. Mert üzent ám ezen keresztül, és én erre többször fogok utalni.

Legyünk egy picit érzékenyebbek a Jóistennek az indításaira, a Jóistennek az üzeneteire, mert olyan sokszor nem vesszük észre, pedig sokkal könnyebb lenne élni, ha észrevennénk a Jóistennek az üzenetét. Ez picikét válasz a Plébános úrnak a szavaira, miért tudok én ilyen vidám lenni, mert iparkodom figyelni a Jóistennek az üzeneteire. Hát üzent, csak bunkófejű voltam és nem értettem meg. Az Úristen kénytelen volt a Szovjetuniót ilyen logikátlanságba vinni, sose fogom megérteni: Hogy ha a budapesti hadbíróóság elítéli az embert tíz évre a Gulagra, a Szovjetunióba, akkor miért kellett 1200 embert elvinni Sopronkőhidára? Aztán mégis Budapesten keresztül visznek a Szovjetunióba. Miért? Mert van egy szovjet szabály, hogy ha egy rabot egyik helyről átviszik egy másik helyre, akkor pucérra vetkőztetik, a ruháját egy forró, gőzös dezinfekciós kamrába beteszik – a tetvek kinevették persze – a fejünkre kaptunk egy dió nagyságú kenőszappant, egy vödört, mosakodni kellett.

Ahogy én ott mosakszom, odajön mellém egy Gyöngyös melletti fiatalember rabtársam, ő is mosakodva, pucéran, azt mondja:

- Te énekeltél ott folyosón?

Mondom: Én.

- Te, én azt nem tudom teneked elmondani, hogy az milyen hatással volt a halálkamrában. Én halálra voltam ítélve, tegnapelőtt kaptam kegyelmet, most 25 évem van. Tudod, a halálos ítéletét mindenki másképp tudja fölfogni. Van, aki depresszióba esik, nem lehet hozzászólni, mert mindjárt robban. Amikor meghallottuk az énekedet, akkor mi elkezdtünk suttogni, hogy csodálatos ez az Isten, amikor nem tudunk megbékélni a sorsunkkal, ezekkel a géppisztolyos gazemberekkel, de nem tudunk megbékélni saját magunkkal sem, hogy akkor az Istennel béküljünk ki. Te, a léggör változott meg a halálkamrában. – ezt mondta az a rabtársam.

És én akkor értettem meg a Jóisten üzenetét, hogy én nem a szovjet büntetőtörvénykönyv 58. § 2, 8, 11-es pontja alapján vagyok a szovjet hadbíróóság által elítélve, ide tíz évre. NEM!, engem a Jóisten ideküldött, elvégre lelkipásztor vagyok, – hát ezt így, ott nem mondhattam – lelki szakmunkás vagyok, nekem itt az lesz a feladatom, hogy mindent megtegyek, hogy tartsam a lelket a rabtársaimban. Nekem ez volt a feladatom, ez volt a küldetésem, ez volt a hivatásom. Nekem könnyebb volt azt a tíz esztendő átélni, mert ott nekem feladatom volt. Nem azt mondom, hogy milyen csodálatosan teljesítettem, de ez adott erőt.

És hogy ezt nem én képezem be magamnak: akkor, amikor a Sztálin halála után '53-ban több, mint 2000 magyar hazajött, azok között volt egy sereg 25 évre elítélt rabtársam. Én csak tíz évre voltam elítélve, de nekem utolsónak kellett jönnöm, mert nekem ott feladatom volt. És most ne haragudjanak, nem voltunk mi ott hősök, nem voltunk mi ott vértanúk, de túl akartuk élni azt a poklot. Még ezt is hadd szabadjon elmondanom. Akkor amikor '53-ban abból a lágereből ahol én voltam, arról a rabtelepről 46-an hazajöhettek, tizenegyen ott maradtunk. Világos, hogy lekonyultam,

világos, hogy arra gondoltam, hogy te jószágos ég, most már becsukódott a kapu, mert még egyszer ilyesmi, hogy a Sztálin meghal, ilyen még egyszer nem lesz. Akkor én ott sokat lelkiztem egy ukrán rabtársammal, aki a fejemhez vágta a következőket: miért szontyolodtam el, ha betöltöttem a 10 esztendőmet, még az is lehetséges, hogy Szibériában 2 km-es körzetben szabadon mozoghatok. Hát mondtam neki, én gyerekkoromban nem erről ábrándoztam. Nézzék egy szovjet embernek ez is nagy dolog volt. Mi nem tudjuk elképzelni azt a szovjet világot. Ezzel vigasztalt engem. De nem tudtam megvigasztalódní. A Jóisten vigasztalt meg azzal, hogy nekem ott feladatomb volt.

Rengeteget beszélünk, hát idő volt rá. Esténként, amikor megettük a káposztalevest, utána beszélgettünk. Rengeteget beszélgettünk, nem akartunk Szibériába menni 2 km-es körzetben szabadon mozogni, haza akartunk jönni, túl akartuk élni azt a poklot és **megszövegeztük a túlélés négy szabályát**. És engedjék meg, hogy elmondjam majd példákkal, hogy mi volt a túlélés négy szabálya, mert túl akartuk élni azt a poklot. Biztosra veszem, hogy a végén igazat adnak nekem, hogy ennek a túlélésnek az a négy szabálya érvényes a mai magyar életre is. Mert ezt is túl kell élnünk. Engedjék meg, hogy ezt a négy szabályt elmondjam!

Elő szabály: a szenvedés jön magától, nem kell keresni, de nem szabad dramatizálni. Hogyha mi dramatizáljuk a szenvedést, örökké azzal foglalkozunk, akkor mindig gyengébbek leszünk. A szenvedés elviseléséhez az összes energiánkra szükségünk van. Ezt gyakorlatilag mi úgy csináltuk, nem engedjük, hogy valaki is elkezdjen panaszkodni. Ha elkezdett elégedetlenkedni, zúgolódní, panaszkodni: beszélj a szakmádról! Én a tíz év alatt annyi szakmát kitanultam, a pulykatenyészetet, a méhészetet, a bányászatot, a könyvkötészetet, minden kutyafülét kitanultam. Nem engedjük, hogy a rabtársunk elkezdjen panaszkodni. Ezt nagyon-nagyon fontos dolog megértenünk. Nem szabad panaszkodni. Én a gyóntatásból tudom, hogy vannak olyanok, hogy reggel elkezdik a panaszkodást és nem tudják abbahagyni estélig. Panaszkodással még sohasem oldódott meg semmi sem. Ezt mi gyakorlatilag úgy tudtuk megoldani, nem engedjük, hogy valaki elkezdjen panaszkodni.

Még hozzá kell tennem, hogy 1952-ben együtt voltunk azon a rabtelepen a moszkvai Statisztikai Hivatal főigazgatójával. Ez egy istentelen nagy úr volt, 25 évet kapott ő is. Én tőle tudtam meg, hogy háromféle szovjet ember van. Aki volt börtönben, aki van börtönben, vagy aki lesz börtönben. Megkérdeztem tőle, hogy ti, ott a Statisztikai Hivatalban, tudjátok, hány ilyen politikai fogoly van ebben a nagy Szovjetunióban? Én akkor már tudtam, hogy a Szovjetunió bele van habarodva a nagy számokba. Az üzletben nem lehetett 1 kg kenyeret venni csak 1000 gramm kenyeret. Az 1000 gramm csak több, mint 1 kiló, ugye világos. Azt mondta ez a jó ember, olyan 3 és fél millió, több mint 7000 Gulag rabtelepen. A mi rabtelepünkön 32 láger volt 52 ezer rabbal. Ezt mi úgy értékeltük ki, hogy a 3 és fél millióból százan és ezren, száz ezren is túlélnek, a kutyafáját, én se vagyok silányabb, nekem is túl kell élnem! Nagyon-nagyon fontos volt, hogy az akaratomkat erősítsük. Nem szabadott lekonyulni, nem szabadott elengedni magunkat.

Én sokszor a szentgyónásban is mondogatom ám, amikor azt mondják, hogy „nem tudok leszokni róla”, nyekeregnek ottan, az akaratot kell erősíteni. Nagyon-nagyon

fontos, az egyéniséghez, a személyiséghez hozzátartozik az akaratérő. Szóval nem szabad panaszkodni, ez az első nagy szabály.

Második szabály: a szenvedés jön magától, azt nem kell keresni. Keresni kell, észre kell venni az élet apró örömeit. Örövendeni kell, az öröm egy csodálatos művészet. Ez nagyon fontos minden fajta életben. Nekem már a fejemhez vágták, hogy micsoda örömök lehetnek ott. Hát mondok egy példát rá. A mi láger körzetünk erdőirtó volt, fakitermelés volt, a brjanszki erdő legkeletibb részén, Moszkvától 900 km-re keletre. Nyírfaerdő, de nem ám ilyen kis magyar nyírfákat gondoljanak. 600 éves nyírfák, hárman nem tudtuk átkarolni. Azokat termeltük ki. De mínusz húsz foknál már bennünket nem vittek ki az erdőre dolgozni. Nem azért, hogy a rabokat kíméeljék, hanem egy szovjet szabály, a lovakat nem lehet kivinni –20 foknál. Az iparvágányra kitermelt fát a lovak húzták be a raktárba. Tehát, ha a lovakat nem lehet kivinni, akkor a rabok is maradjanak a barakkban. De mínusz tizenöt foknál még kivittek bennünket. Ez gyakorlatilag úgy volt, hogy a kapunál volt egy semleges zóna, a belső kapunál a kék parolis katonák megmotoztak bennünket, betettek a semleges zónába, onnan meg a piros parolis katonák kivittek az erdőbe. A megmotozás úgy történt, hogy a pufajkánkat széttárták, megtapogatták, hány sugárhajtású repülőgép van a hónunk alatt, de ha a katona elfelejtette levenni a vatta-sapkámat, micsoda öröm, mert míg ő kikutatta volna, hány atombomba van benne, addig én megfáztam volna. De elfelejtette, így észre kellett venni az apó örömeit.

Hát mi ezt játékosan csináltuk. Akkor volt a helsinki olimpia. Ott is első forduló van, második forduló van és jön az olimpiai bajnok. Reggel, amikor a munkába mentünk, akkor összeálltunk nyolcan, tízen. Ma lesni fogjuk az apró örömeit. És aki este a káposztaleves és zabkása elfogyasztása után többet tud felsorolni, az lesz a győztes, második fordulóba a győztesek mennek, és utána az olimpiai bajnok. És mi az olimpiai bajnokainkat megünnepeltük. Semmink sem volt, de tudják mit mondtunk: mondd meg, mi a kedvenc nótád! Elénekeltek neki a kedvenc nótáját. Egyszer volt egy olyan olimpiai bajnokunk, aki 16 apró örömet sorolt föl. Azt mondta: „Gyerekek, ma én nem értem rá szenvedni, örökké keresni kellett az apró örömeit. S örökké mondogatnom kellett, hogy föl tudjam sorolni.” Nem olyan egyszerű. Próbálják meg. Nem olyan egyszerű tizenhat apró mozzanatot felsorolni az életből. Szóval ez egy óriási jelentőségű valami volt.

De most ehhez szabadjon közbevetőleg valamit mondani. A fejemhez vágták, hogy fölszentelt katolikus pap vagyok, vallásosabban is beszélhetnék. Nézzék, ott nem apácánövendékek voltak a Gulag lágerben, nem imacsoportok tagjai, volt ott mindenféle nyilas tömeggyilkos, meg mindenféle ember. Ott nagyon világi módon kellett megszövegezni ezeket a szabályokat. Tudom én ezt vallásosabban is mondani, a másodikat mindjárt mondom vallásosabban.

Szent Márk evangéliumában olvassuk, hogy az Úr Jézus a nyilvános működését azzal kezdte: „Elérkezett hozzátok az Isten országa, térjete meg, higgyetek az evangéliumban”. Euangelion – jó hír, örömhír. A megváltás örömhírében kell hinnünk, mi az evangélium gyerekei vagyunk, a kutyafáját! Ez az örömmel a vallása, az örömmel a csodálatos világa. De most hadd szabadjon egy kicsit részletesebben elmondani egy esetet, amivel igazolom, hogy az örömmel milyen óriási jelentősége van az életben.

Még a vallásos életben is. Ehhez hozzá kell tennem azt, hogy nagyon érdekes volt a Jóistennek az a terve, hogy engem meg akart tartani valahogyan a tíz évnek a legutolsó napjáig. Én nem voltam annyira díjbirkózó, hogy szalagfűrésszel, meg fejszével tudtam volna dolgozni sokáig, őszre már 41 kiló voltam, hát az férfi súlynak nem túlságosan sok. Alig tudtam talpra állni, de a Jóisten tartani akart, és képzeljék el, „félreértésből” egy egész esztendeig nem fejszével, nem fűrésszel dolgoztam, hanem ecsettel, és az év végére 62 kiló lettem.

Szóval az Úristennek ilyen csodálatos ötletei vannak. Félreértés volt, mert a táborparancsnok megkérdezte, „Kak professia?” – mi a foglalkozásom, – nem szóltam, mit csináljon az én foglalkozásommal, – teológiai abszolutórium, tanári diploma, bölcsész doktorátus – neki lakatos, asztalos, szabó, szakács kellett. Mellettem volt egy lengyel – látta én a porban firkálok, vagy mit tudom én mi – azt mondja: „művész”, festő. Erre megkérdezte a táborparancsnok, milyen festő, falfestő? Kutya sem akarta meszelni a barakkjait. Én a nyugati nyelvekben azért tájékozottabb vagyok, és ott is van ilyen szó, hogy portré. Hát azt mondtam ennek a nagyúrnak, hogy portréfestő vagyok, hátha szükséges. Kellett neki. Egy évig portrét festettem, 38 olajportrét festettem. Az elsők, azok kétségbe ejtők voltak, de az átlagnál nem vagyok ütődöttebb, és kínjában belejön ám az ember. Én is úgy belejttem és most, ha megengedik, ezt én bizonyítom. Azért akarom bizonyítani, hogy elhiggyék nekem, hogy én ebben a mostani magyar világban, ahol a hazugság olyan hétköznapi dolog, nagyon vigyázok, hogy egy fél mondatot ne mondjak, ami nem felel meg a valóságnak. Ezért bizonyítani fogom, hogy belejttem a festésbe. Akkor, amikor én ott festettem, – hozzá kell tenni, hogy a világon minden ilyen börtönvilágban, Amerikában és nálunk is, a Szovjetunióban is úgy volt, hogy a legnagyobb gazemberek összejártsanak a fegyőrökkel, azok nem dolgoznak, azok a fölső tízezer. Egy ilyen fölső tízezer és huszonháromszoros gyilkos mindig ott ült mellettem, amikor én ott festettem. Engem a guta kerülgetett, mert az utolsó öt gyilkosságával már a rabtársait ölte meg. Mindig azt mondták, most kezdődik a 25 év, most kezdődik a 25 év, törődött is ő vele. Én nem akartam a sorozatban a hatodik lenni. Nem bántott, de ezeknek volt ott egy státusz szimbólumuk, egy zsebtükör. Ez nem velencei tükör, ez szovjet tükör. Ennek van egy másik oldala és ez a jóember azt kívánta tőlem, hogy a másik oldalára fessek valamit. Hát én gyáva kukac vagyok, nem merem egy huszonháromszoros gyilkosnak azt mondani: nem. Jó, készíték. Akkor én már belejttem, volt vízfestékem, volt ecsetem – kecske farkából készítettem egy ecsetet magamnak –, igen, csináltam, éjszaka. Tetszett neki, hát ennek az lett a következménye, hogy 10 pajtásának is kellett. Úgy tudtam aztán egyet hazahozni magammal. De aranyos volt, mert azt mondta: Tudod, nekem semmim sincs, én ezt meg szeretném köszönni. Tudod mit? Ha téged valaki bántani mer, szólj nekem. Hát a négy óratorony a golyószóróval kismiska volt, annyira be voltam biztosítva. Ezzel nincs vége a dolognak, mert bennünket örökké motoztak, a táborparancsnok megtalálta ezeket az alkotásaimat. Behívatott, elibém tette: Én készítettem? A rab a csillagokat is letagadja az égről, de hát kinek volt festéke, ecsete – egyedül nekem, be kellett vallanom. Most jön a klasszikus szovjet kérdés: Szokott pénzt hamisítani? Jaj-jaj-jaj – nem hamisítottam pénzt! Aki ilyen sok miniatúr dolgot tud, az csak pénzhamisító lehet. (Itt Placid atya körbe mutattatja a magával hozott tükrös-képet.)

Szóval én sohasem voltam pénzhamisító, de ezt azért szerettem volna elmondani, hogy higgyék el, hogy nagyon-nagyon vigyázok, minden fél mondatom igaz legyen. Akkor, amikor festő voltam, – ez '52-ben volt december elején – ott 38-an voltunk magyarok, összeültünk, valahogyan Karácsonyt akarunk mi ünnepelni. A Szovjetunióban december 24. és december 25. munkanap, nincsen ilyen ünnep, de én akkor már tudtam, hogy a moszkvai Kremlben és a városok nagy tereire már január elsejére felállítják a „jolkát”, a fenyőfát. A pionírok, az úttörők körbe táncolják és jön a fagybácsi a „gyedmaróz” – náluk télapónak mondták – és az ajándékokat hoz. A kommunista érában – a legidősebbek emlékeznek talán rá – nálunk se volt karácsony, Kisjézus, hanem fenyőünnep és télapó. Ez volt a Szovjetunióban is. Nekem a főnököm egy hadnagy volt, akinek volt egy négyesztendő kislánya, sose láttam, gyermekbénulásos volt, gipszágyban feküdt. Én annak a kislánynak csináltam papírból kis játékokat, paprikajancsit, meg mindent. Azt mondtam: gyerekek, én megkérem a főnökömet, hogy január elsejére a beteg kislányának egy pici kis jolkát, egy pici kis fenyőfát csináljak. Világos, hogy belement. Az erdőről hoztattam egy fenyőfa csemetét. Karácsonykor mi azért este megettük a káposztalevest meg a zabkását és összejöttünk. De mindenki bedolgozott ebbe a karácsony-estbe. Két nappal előtte jön az egyik kis rabtársam, valahol a zónán kívül dolgozott, talált egy picike kis gyertyacsonkot. Azt mondja, hogy ezt eléje tesszük a pici kis karácsonyfának, meggyújtjuk, és akkor a falon lesz egy nagy karácsonyfa árnyék. 24-én reggel, mikor a káposztaleveshez megkaptuk a napi adag kenyéret, mindenki hozta oda a kenyérkéjét. Egy kicsi darabot levágtam belőle, a héjából csináltam kis kockákat, a beléből is kis kockákat. Hozzá kell tenni, hogy mi a tíz év alatt húst nem láttunk, 40 gramm hal volt a napi normánk. Ilyen picike halakat kaptunk, komszának nevezték – a macskák nem ették meg, azt ettük, de húst nem láttunk. Viszont azt tudtam, hogy szovjet állampolgárok kaphattak csomagot, – nekünk a Rákosi Mátyás sose küldött, – az ukrán csomagokban mindig volt fokhagyma. Elkértem az egyik ukrántól. Egy gerezd fokhagymával bedörzsöltem a kenyér héjából készült kockákat, az volt a kolbász, ez emlékeztetett bennünket a kolbászra. A nyakamban hordtam egy zacskóban 12 deka kristálycukrot. Ennyit kaptunk havonként, ha nem kaptunk, akkor nem kaptunk. Azt rögtön meg kellett enni, mert ellopták az embertől. Én a nyakamban hordtam egy kis zacskóban, ebből tettem el picit, süteménynek. Kolbászunk van, süteményünk van, szóval minden van. Ketten jöttek, hogy ők nem tudnak részt venni a karácsony estünkön, mert ők az elektrostancijában szolgálatot teljesítenek. Az elektrostancija a villanyfejlesztő, ugye ott, abban az erdőben nem volt vezetékes villany, minden lágernek volt egy villanyfejlesztője. Egy Stalinec traktort átalakítottak generátornak és elsősorban a négy őrtorony reflektorait, a barakkoknak meg a szabadoknak az elektromos szükségletét látták el. Ezek azt mondták, amikor mi összejövünk a káposztaleves elfogyasztása után a karácsony estünket megtartani, ők akkor rövidzárlatot csinálnak. Sötétség borul az egész világra, de abban a pillanatban a négy őrtoronyból kezdtek kilőni a színes rakétákat, nehogy a sötétben a rabok szökni próbáljanak. Nekünk csillagszórónk nem volt, de olyan tűzijáték volt azalatt a negyedóra alatt, ami alatt mi imádkoztunk, énekeltünk, karácsony estet tartottunk.

Arra gondoltunk, hogy most gyűjtják meg odahaza a rokonaink a karácsonyfa gyertyáit, még arra is gondoltunk, hogy jövőre talán már mi is tudunk karácsonyfa gyer-

tyákat gyűjtani. Szóval a rab az mindig fantáziál. Szóval egy picit elfelejtettük azt a szörnyűséget, amiben éltünk. Ettük a „kolbászt”, ettük a „süteményt”, és képzeljük el, nyílik az ajtó és benéz egy Sztálin-díjas szovjet költő, még a nevére is emlékszem, Ivan Fagyjevics Szolovjov. Sokat beszéltem vele. Benéz, aztán kimegy. Tudtuk nagyon jól, hogy ez most megy a parancsnokságra és följelent bennünket. Tudják, a Szovjetunióban még a gyilkoságnál is nagyobb bűn az összeesküvés. 36 magyar együtt van, az csak összeesküvés lehet. Hát ez most följelent bennünket. Befejeztük a karácsony estünket, újra lett világosság. Persze az a két ember megkapta a maga 3 napos sötétzárkáját a rövidzárlat miatt, de hát valamit valamiért, és azalatt is múlt a rabságunknak az ideje. Másnap én akartam beszélni ezzel a jóemberrel, hogy ha nem találta meg a parancsnokságot, ne csináljon semmit sem, hát a légynek se ártottunk. Másnap messziről integet nekem, én is akarok veled beszélni. Nem jutottam szóhoz. Szórol, szóra fordítom, amit mondott: „Te, te nagyon jól tudod, hogy engem ateistának neveltek. De amit én tegnap láttam, hogy ti, ilyen körülmények között a hitetek alapján tudtok mosolyogni, ennél nagyobb istenért nekem nem kell.” Ennek a hitetlennek a mi örömünk, a mi mosolygásunk istenértnek számított. Ugye, hogy milyen óriási jelentősége van az örömeink? Milyen óriási jelentősége van annak, hogy mi az evangélium gyerekei, a megváltás örömhírének a gyerekei vagyunk? Tehát nem szabad panaszkodni, észre kell venni az apró örömeket.

A harmadik szabályt nehéz lesz elmondanom, mert az a politikai foglyokra vonatkozik. A politikai foglyoknak van egy szakmai ártalmuk. Mindig ártatlannak képzelik magukat. Én együtt voltam nyilas tömeggyilkosokkal, azok imádták a Szálasi Ferencet, gyilkolták a zsidókat, de ők ezt fanatizmusból csinálták, ők ártatlanok. Az a mondat, hogy engem, az ártatlant akarnak ezek a géppisztolyos gazemberek tönkretenni, hát ennek a mondatnak ott semmi értelme nem volt. Ott volt a négy őrtorony a golyószóróval, 2500 km-re voltunk a hazánktól, hát még csak szökni sem lehetett. El kellett felejtenünk ezt a mondatot, az „ártatlan” és „gazember” szópárt el kellett felejteni. Át kellett állnunk arra, hogy „kicsi, gyöngé” – „nagy, erős”. Én mindig mondtam a rabtársaimnak, gyerekek, amikor bennünket a szovjet hadbíróóság elítélt, akkor mi voltunk a senkik, mi voltunk a vesztesek. Hát elveszítettük a háborút, hát ők voltak a győztesek. Én nem azt mondom, hogy az igazság kritériuma a géppisztoly, de ők voltak a győztesek, eltiportak bennünket. És én mondtam, vigyázatok, ennek azért van valami adottság jellege. Ha megyek az erdőben egy csapáson, nem szoktam a talpam alá nézni, hogy egy hangyát eltiprok. Miért? Mert olyan kicsike. De, ha én nem értek azzal egyet, hogy én csak hangya vagyok ezekkel a géppisztolyosokkal szemben, akkor nekem most, ebben a helyzetben, ilyen körülmények között kell megmutatnom, hogy különb vagyok, értékesebb vagyok, nemesebb vagyok. Ez mozgósítja az emberben az energiákat. Ez óriási jelentőséggel bír, nagyon-nagyon sokat jelent, rengeteg erőforrás volt erre építeni. Mindjárt mondok egy példát, meg fogják érteni.

1955. szeptember 24. Tudni kell azt, hogy 1955. augusztusában Adenauer német kancellár Moszkvában járt és kijárta, hogy a német politikai rabok hazamehetnek. Rákosi Mátyás a kisujját sem mozdította meg értünk, no de ez a rab pszichózis, ha ők hazamehetnek, akkor talán valamikor mi is hazajöhetünk. És ez volt '55. szeptember 24-

én. Este hívat a parancsnokság. Abban a lágerben mi nyolcvannyolcan voltunk magyarok. Ott egy bútorgyár volt, a kitermelt fát beszállították, feldolgozták. Én és még vagy hetvenen bent dolgoztunk a bútorgyárban. Hívat a parancsnokság, elének rak egy nagy papírost, azt mondta, ez a mi repatriálásunk, ezt alá kell írni. Repatriálás. Ezt a szót se hallottuk még. Ez nem rehabilitáció, nem amnesztia, hanem az, hogy hazaküldenek. Bevallom őszintén, nem ugrottunk a plafonig örömkömben, mert mi akkor már tudtuk, hogy ha a Szovjetunió ígér valamit, abból úgysem lesz semmi sem. No, de édes jó Istenkém, alá kellett írunk azt a papírost. S ahogy azt mi aláírjuk, nyílik az ajtó és a bútorgyárnak az igazgatója – egy istentelen nagy úr volt – éktelen kiabálva, trágárkodva jön be, hogy őt tönkre akarják tenni. Mert, ha ez a hetven ember holnap már nem jön dolgozni, – azt mondták, hogy már másnap nem kell dolgozni menni – akkor ő nem tudja a harmadik évnegyed tervét teljesíteni, lőttek a jutalomnak, ha egy negyednek nincs jutalma, akkor az évvégi prémiumnak is lőttek. Mikor ezt mi meghallottuk, összenéztünk, hármán – én is benne voltam a bizottságban – odamentünk ehhez a nagy úrhoz, hogy megértjük a maga nyomorát, ha ténylegesen magát tönkre akarják tenni, de idefigyeljen, mi rab magyarok garantáljuk a maga prémiumát, a maga jutalmát. Mi önként elme gyünk erre a hat napra dolgozni, hogy magának pénze legyen.

Ilyen a Szovjetunió történelmében még nem fordult elő, hogy a rabok garantálják a nagyúrnak a pénzét. De ugye azért érzik, hogy mi volt benne? A kutya fáját! Belénk rúgtak, megmutatjuk, hogy kik vagyunk. Az már más kérdés hogy belementünk abba a szélhámosságba, amit úgy hívnak, hogy sztahanovista mozgalom. Mert az szélhámosság, vagy a 100% az, vagy a 400% az. Ebbe belementünk. Föltételeink voltak. Éjszaka nem dolgozunk, csak nappal. Azt a pénz kapjuk a munkánkért, amit a szabadok kaptak. Ez sokat jelentett, mert a sztahanovisták többet kaptak. Első nap 160%-ot, második nap 240%-ot, harmadik nap 300%-ot dolgoztunk. A guta kerülgette a szovjet munkatársainkat, mert azt mondta ez a nagyúr, az igazgató, hogy ezek a koszos magyarok tudnak 300%-ot, ti meg a 80-at alig tudjátok teljesíteni? Miért? Mert ha ők a 100%-ot teljesítik, akkor a normát emelték volna. Mi miattunk a csillagokig emelhetik a normát, mi ezt a hat napot ledolgozzuk. De azért ugye érzik, hogy mit jelentett megmutatni adott pillanatban, hogy mi különbek vagyunk? Nem szabad panaszkodni, észre kell venni az apró örömeket, adott helyzetben kell megmutatni, hogy különb vagyok.

A negyedik szabály. A negyedik szabályban a Jóisten is benne van. Nézzék, nem lehet kidisputálni az Úristent az életből. Azt mi így szövegeztük meg: Akinek van hova kapaszkodnia, annak egy picit könnyebb a szenvedést elviselni. Mi hívők odakapaszkodunk a Jóistenbe, és még azt is észre vesszük, hogy a Jóisten is akarja a túlélésünket. Példákat mondok. Ne haragudjanak, hogy ha a legszemélyesebb példát mondom, de annak van a legnagyobb ereje. Nézzék, hogy ha egy katolikus pap ilyen helyzetbe kerül, az rossz dolog. A hadbírótság ítélete után rögtön fölmerült a kérdés, hogy én most tíz évig nem misézhetek. Nekünk katolikusoknak a legnagyobb isteni ajándék a szentmise, a szent áldozás. Az Úrjézus sem tudott nagyobb ajándékozni, önmagát adta. És én tíz évig el leszek ettől zárva. Mindent elgondoltam, amikor a szentatya a bíborosokkal parádézik a Szent Péter bazilikában, az is szentmise, vilá-

gos. De mi kell egy szentmiséhez? Egy fölszentelt katolikus pap, itt vagyok. Akkor latinul volt a szentmise, én három latin mise szövegét tudtam kívülről. Baj volt az osztáival, meg a borral. A mi kenyérünk zablisztból és szójából volt, azzal a kenyérral nem lehet misézni. Ott, ahol voltunk, áprilisban volt még hó, szeptemberben már hó, ott szőlőt nem tudtak termelni, a bort nem is ismerték jóformán. A szovjet embernek a vodka a mindene, krumbliból, répából, talán homokból is tudnak vodkát produkálni. De vodkával nem szabad misézni. Mindent elgondoltam. Most jön a Jóisten.

Ahogy kikerülök oda, a Mordóviába, - Moszkvától 900 km-re – észrevettem, hogy a lengyel és a litván szovjet állampolgárok, – akik kaphattak csomagot – mindig kaptak a csomagjukban egy olyan kis ostyalapot. Picit sárgás, picit zöldes, picit rózsaszínes. Megkérdeztem, mi ez? Azt mondta a lengyel rabtársam, ez az oplatka. Ez egy népszokás náluk, ezt a karácsonyfa alatt a családfő odanyújtja a családtagoknak, letörnek egy darabot belőle és magukhoz veszik. Ez a család szeretet egységének egy ilyen népszokásos kifejezése. Azért küldik a lágerbe a családtagnak, hogy érezze, hogy benne van a család szeretetében. Biztos, hogy búzából van, ostyám már van! Édes jó Istenkém, egy ilyen ostyalaptól nem fog meghízni az a rab. Egy darab kenyéremmel volt, hogy három ilyen ostyalapot tudtam szerezni. Ostyám már van, de borom nincs. Most jön a Jóisten, kapaszkodjanak meg. Odavezényel Moszkvától 900 kilométerre keletre egy olasz jezsuitát. Most Kanadában van, tudom egészen pontosan, mikor Rómában voltam, megnéztem a sematizmusukban. Mikor megtudtam, hogy ez egy olasz jezsuita pap bácsi, odamegyek hozzá. Ostyám már van, borom nincs, nem tudok misézni. Nem panaszkodtam, mert panaszkodni nem szabad, csak mondtam. Azt mondja: „Miért, ti ott Magyarországon nem hallottátok, hogy 1942-ben XII. Pius pápa kiadott egy rendeletet? Tudod, '42-ben Kuwait, Szaud-Arábia, Szudán és Jemen áttért, az iszlám törvények lettek állami törvények és az iszlám törvények antialkoholisták. Azok állami törvények lettek, ha ott egy missziós papnál találtak egy üveg bort, azt letartóztatták. Erre a Szentatya azt a rendelkezést adta, hogy ilyen rendkívüli körülmények között nem szükséges kérielt bor, csak szőlőlé legyen.”

Te jóságos ég! A kaukázusi rabtársaim, a tadzsikok, az azerbajdzsánok, az örmények, a grúzok – mint szovjet állampolgárok – kaphattak csomagot, azoknak nemzeti eledelel a szőlő. Mindig volt egy-két fürt szőlő a csomagjukban. Egy kis kenyérért mindig kaptam egy-egy szemet, egy kaukázusi szőlőszem akkora, mint nálunk egy szilva. Kinyomtam, három csöpp jött belőle. Te jóságos ég! Tudtam, misézni! Éjszaka mindig a felső priccsen helyezkedtem el, pucéron, hason fekve, poloskákat elzavarva, de tudtam misézni és reggel tudtam áldoztatni. Hogyha a lelkemet kibeszélem, akkor se fogom tudni érzékeltetni, hogy ez micsoda erőforrás volt ott nekünk abban a pokolban. Óriási volt. Na, még egyet mondok.

Az Úristennek olyan fantasztikus ötletei vannak, amivel bennünket segíteni akart, csak észre kell vennünk. Nagyon fogyott az oplatkám. Még szőlőszemem volt, de az oplatkám nagyon fogyott. Már csak picit darabokkal mertem misézni és áldoztatni is, csak picit darabokkal. De ha elfogy, akkor végem van. Észrevettem, hogy az egyik rabtársam, a reggeli káposztaleveshez nem fogadja el a napi kenyéradagot. Másnap se fogadta el, ez megőrült. Harmadnap se fogadta el, nem bírtam tovább, odamentem hozzá: Pajtás, te öngyilkos akarsz lenni, hát a káposztaleves, meg a zabkása nem elég, nekünk az a szójás kenyér nagyon tápláló, az életfontosságú!

– Nem, azt mondja, nem akarok én öngyilkos lenni, tudod, én hithű zsidó vagyok, és mi a Jom Kippur ünnepe előtt 6 héttel kovászos kenyeret nem eszünk. Én kapok a moszkvai izraelita hitközségtől maceszt. – Az olyan laskaszerű kovásztalan tészta. Az utolsó vacsora ugye az a bárányt vacsora volt, ahol a bárányt, meg kovásztalan kenyeret ettek, az Egyiptomból való szabadulás emlékére, ott nem értek rá megkovászósítani a kenyeret. Ha az Úrjézusnak elég volt a kovásztalan kenyér az utolsó vacsorán, akkor én ne finnyáskodjak. Mondom ennek a rabtársamnak: Te, nem tudnál írni a hitközségnek, nekem is szükségem volna egy kis maceszre. Nem húzom a türelmüket tovább, egy magyarországi bencés tanár, a Szovjetunió politikai fogságában, a moszkvai izraelita hitközség maceszával miséznek. Fél évig tudtam misézni azzal a 2 kiló macesszal, amit küldtek nekem. Azt nem is vehették el tőlem, azt törvényesen kaptam, az megmaradt. Szóval az Úristennek olyan fantasztikus ötletei vannak, és én ezt nem győzőm hangoztatni eléggé. Mondhatok még egy esetet?

Ez '52 januárjában volt, amikor az Északi-jegestengerről – ott is voltak ilyen Gulag lágererek – egy szállítmány jött, valami harminc rab. Volt közöttük egy magyar, egy kis fiatal henteslegény, Kalocsa melletti községből. Mikor megtudta, hogy én papbácsi vagyok odahoz nekem egy olyan könyvszerűséget, fedőlap és hátlap nélkül és elmondja a következőt. Valami rossz fát tehetett a tűzre. Minden ilyen Gulag rabtelepen volt egy pici kis házikó, ablak nélkül, ez volt a sötétzárka. Fenyőgerendából, kívülről be volt vakolva, belül vakolva sem volt, ablak nem, ha becsukták, akkor kormosötét volt. Hát, akit három napra zártak büntetésből oda, másnap kapott egy tányér levest, harmadnap egy darab kenyeret. Akit tizenöt napra, az bele őrült abban a sötétségben, nem tudta reggel vagy éjszaka van, milyen nap. Ez az én kis rabtársam, mikor sötétség borult rá, elkezdte tapogatni a falat és két fenyőgerenda között megáll a keze, s amibe megáll, az is mozgatható volt. Ha valamit talál egy tisztességes rab, azt ellopja, világos. Fogalma se volt, mi az, bele a gatyá korcába, és most jönnek azok az érthetetlen dolgok. Én szakember vagyok a börtönvilágban, de nem értem. Hogy került az a valami oda, az Északi-jegestengerhez, tőlünk 6000 km-re? Hogy tudta kihozni a sötétzárkából, mert minket örökké motoztak? Tizenhárom nap utazott, azalatt legalább hússzor megmotozták, hogy tudta azt behozni? Nem értem! Tudják mi volt? Kapaszkodjanak meg! 1930-ban a Szent István Társulat által kiadott 1 pengős Újszövetségi Szentírás, fedő- és hátlap nélkül, Máté evangéliumának első sorától a Jelenések könyve utolsó soráig. Hogy ez mit jelentett nekünk, – ha a lelkeket kibeszélem – akkor sem tudom érzékeltetni igazán.

Én akkor hét vagy nyolc esztendeje nem láttam magyar betűt, magyar szót. A többi rabtársaim sem láttak. Cirill-betűs plakátot, Pravdát, Izvesztyiját láttunk, de magyar betűt nem. Ívekre osztottuk, – azt hiszem 38-an voltunk magyarok- mindenki kapott egy ívet belőle. Csak buták voltunk, mert azt mondtuk, hogy 3 naponként cserélünk. Mi az, hogy naponként?! El kellett ásni, vagy szalmazsákba rejteni, hát dolgoztunk napközben, csak este egy kis világosságnál. Nem volt ott hívó, vagy hitetlen, protestáns vagy katolikus, olyan szomjas lélekkel olvasták a magyar betűt, tehát három este nem tudtuk elolvasni, úgy hogy én voltam a bűnös, azt mondtam: tíz naponként cserélünk. De! Az első tíz napban mindenki a saját kis biblia ívében keres idézeteket a túlélés első szabályára és arról beszélget napközben a mellette lévő rabtársával. A második tíz nap a másodikra, a harmadikra, a negyedikre. Hogy egy picikét mozog-

janak az agysejtek, mert nézzék, az ilyen helyen butul ám az ember borzasztóan. Még csak egyet tudok mondani, mindannyian férfiak voltunk, de az első hónapokban tudják, miről beszéltek ezek a férfiak? Én így főzöm a bablevest, én így készítem a halászlét. Miért? Éhesek voltunk, örökké főztek ottan nekem, szörnyűség volt. De nekem annyi örömöm volt, hát az első időben jön az egyik rabtársam: „Te, olvastam, hogy Jézus mondta: A madaraknak van fészük, a rókáknak van odújuk, az emberfiának nincs hova lehajtani a fejét – Ez tény, hogy mondta, de sose panaszkodott.” Én három évig tanultam szentírás tudományt Pannonhalmán, ott nekem ezt senki sem mondta. Tessék megnézni. Tessék elolvasni a négy evangéliumot. Az Úrjézus sose panaszkodott. Mert az, hogy szomjúhozom a keresztfán, az más. Az nem panasz volt. A másik héten: az öröm. Pál apostol leveleiben: „Bilincsbem vagyok, de túláradsz bennem az öröm”. Csak azt tudom, mondani, Örvendjétek! Igazán nagyon sokat jelentett nekünk.

Persze azért arra is gondolni kellett, hogy ez papírból volt. El kellett ásnunk minden reggel, nem tartott ám sokáig a mi bibliánk. Olyan három és fél, négy hónapig. Bár már rongyokból olvastuk, de az utolsó betűt is kiolvastuk belőle. Én Pesten, Bibliakörökben mondtam ám már ilyet, hogy a Bibliát nem díszkötésben porosodni hagyni a polcon, hanem tessék ronggyá olvasni. Mert mi azt a Bibliánkat ronggyá olvastuk!

Most, ha megengedik, én is pihenni fogok, mert én is emberke vagyok, de szabadon elmondanom, hogy akkor, amikor hazajöttünk, megbélyegzett fráterek voltunk, örültünk, hogy élünk. Én két évig fűrészgépen voltam, ott levágtam az ujjamat, utána húsz évig egészségügyben, cselédségben, mosodás. De amikor a változás történt, akkor egy kicsit más volt a helyzet. Említette a Plébános úr, hogy 2003-ban kaptam egy kitüntetést, a „Hit pajzsát”. Amikor ezt kaptam, bemutattak egy írónőnek (Ézsias Erzsébet), az a nyakamra járt a magnójával és kerekített egy életrajzot, a „Hit pajzsát”. Ebből hoztam egy pár példányt. Addig egy picikét pihenek. Utána, ha még egy picit van idejük, el szeretném mondani, azt, hogy a második szabályt, - észre kell venni az apró örömeket – nehogy úgy képzeljék el, hogy a tíz esztendő csupa hahotázás volt. De, hogy egyszer nagyon jóízűen kacagtunk, ezt el kell mondanom, ez nincs benne a könyvben. Közben, ha valakinek kérdezni valója van, hogyha tudok rá válaszolni, nagyon készségesen. Akkor most egy kicsikét lehet pihenni?”

„Nincs kérdezni való? Tudom, hogy ilyen kérdések vannak: milyen bűnöm volt, hogy elítéltek tíz évre? Nézzék. Én a bűneimet a szentgyónásomban szoktam feltárni. Itt legfeljebb azt tudom elmondani, mivel ítélték el. Hát ezt elmondom. Szovjet büntető törvénykönyv 58.§ 2-es, 8-as, 11-es pontja. Ennyit tudtam én is róla. Mi közöm nekem a szovjet büntetőtörvénykönyvhöz? A 2-es pont volt az anti-bolsevista propaganda. Istenkém, azt én egy pillanatig sem tagadtam. Hát ezt elfogadtam. A 11-es pontot nem fogadtam el, az összeesküvés. Hát az legnagyobb bűn a Szovjetunióban. Tizenhárman voltunk ott a hadbíróóság előtt, három ötödikes gimnazistám volt ott, valami röpcédula miatt kerültek oda. Hát mondom németet tanítottam annak a három gyereknek, a többit most látom itt először. Indokolás az, hogy az összeesküvés magasiskoláját járta ott, ahol nem ismerik egymást. A 8-as pont, jaj, az még szörnyűbb. Terrorcselekmény. Úgy tessék rám nézni, hogy terrorista vagyok. Ennek története van.

Amikor a főpát úr Pestre helyezett, akkor volt ugye az első választás, több pártos választás a Parlamentbe. Engem még a Serédi Jusztinián hercegrímás úr kinevezett a Szociális Testvérek Társasága egyházi tanácsadójának. Én a Társaság alapítóját, Slachta Margitot ismertem, akinek volt egy kis politikai pártja, a Keresztény Női Tábor. És azt kérte, hogy vegyek részt a választási harcban. Megkértem a főpát urat, ő megengedte. Délelőtt iskolában tanítottam, délután összejöttek egy-egy kis csoportban, ott volt a választási harc. Annak megvolt a protokollja. Öt percig beszéltem a programról, aztán tessék kérdezni. Megint csak hozzáteszem, hogy nekem civil ruhám nem volt, reverendában voltam, mindenki tudta, hogy bencés tanár vagyok. Szembesítettek az oroszok egy másodéves joghallgatóval, aki a szemembe vágta azt, hogy ő egy ilyen választási gyűlésen megkérdezte tőlem, – hozzá kell tenni, hogy ez 1945. szeptember, októberében volt, és ténylegesen előfordult olyasmi, a háború nem fejeződött be tisztességesen, volt olyan ember, akinél volt fegyver, meg lőszer, nem mindenki rajongott a szovjet katonákért. Egy-két eset volt, hogy reggel kimentünk az utcára és egy lelőtt szovjet katonát találtunk az utcán. Egy-két ilyen eset volt. – ez a jóember megkérdezte: „Mi a véleménye?”

Ha egy diákom kérdezi: „Buta vagy, ülj le!”. Ezt nem mondhattam ott. Azt mondtam neki: – szemembe mondta, hogy azt válaszoltam – „Az nem módszer a kommunizmus leküzdésére.”

Ne haragudjanak, én még most is ezt mondanám. Több mint három és fél millió szovjet katona volt, mínusz egy – attól még a kommunizmus virágzik. Igaz? Jött az indo-

kolás: „Beigazolódott, hogy nagyközönség előtt erre a kérdésre ezt a választ adta, ezzel tömegmészárlásra uszította a hallgatóságát”. Ezért vagyok én terrorista. Reszkessenek, mert egy terroristával találkoztak.

De akkor, ha megengedik, elmondom azt az esetet, amikor mi olyan jóízűen kacagtunk. Ez akkor volt, amikor én festőként dolgoztam és a főnököm volt az a hadnagy, akinek az a beteg kislánya volt. Egyszer csak bejön, a hóna alatt hoz valamit újságpapírban, – a dátum is fontos, ez ’53. januárjában volt, még Sztálin életében, ugye, ’53. március 6-án halt meg – bemegy a szobájába. Aztán kikiabál, hát rab vagyok, be kell mennem, az íróasztala előtt megállok, kezdi kicsomagolni azt a valamit, és mondja a következőket: Képzelm el, egy német zsákmány szerelvénynek egy kocsiját tolták ide a láger elé, le volt plombálva, az átvevő bizottság feltörte a plombát, kinyitották és képzelm el, nem tudom hány sorban beszélhetve végülülőkék. Akkoriban még nálunk sem volt műanyagból, fából volt. Láttak ilyen végülülökét, rá lett fényezve, belakozott ülőkék. Ők ezt nem tudják használni, nekik gugoldájuk van. Úgy döntöttek, hogy visszacsukják, leplombálják, továbbküldik. Ez 1945-től 53-ig tekergett a Szovjetunióban. Lehet, hogy még most is tekereg, de most már Oroszországban tekereg. De, csak rutin kérdése, a bizottság szemé láttára az én főnököm kettőt kilopott belőle. És kezdi ott kicsomagolni. Hát láttam én ilyen végülülökét. A baj akkor keletkezett, amikor kihúzta a fiókját, kivett belőle egy Lenin képet, meg egy Sztálin képet, hogy én keretezzem be, aztán föl a kultúrszoba falára.

Ó, mondom, itt bajok lesznek. Hát nem csak egy magyar, de egy cseh, vagy egy lengyel, vagy egy német rögtön látja, hogy ez nem képerket. De hát rab vagyok, meg kell csinálnom. Csak azzal a pótlékkal, hogy este odaküldtem a kapuhoz az egyik kis rabtársamat, hogy szóljon ott az embereknek, akik bejöttek az erdőről, jöjjenek be a kultúrterembe, beszélni akarok velük. Jöttek is. De nem kerültem szóhoz, mert amikor meglátták azt a két képet, elkezdtek kacagni. Végre a saját helyükön vannak ezek a nagy urak. És kacagtak, kacagtak. Aztán megették a káposztalevest, aztán kacagtak tovább. Másnap bementem főnökömhöz. Ne haragudjon, nem akarok beleavatkozni a maga dolgába, de vegyük le ezt a két képet, mert, ha egy magasabb parancsnok ezt észreveszi, akkor magácska idejön miközéink politikai rabnak. Mert ez egy végülülöke, nem keret. Nézzék, ezt jóindulatból csinálta, az asztalossal tudtak csinálni képerketeket, de ilyen szépet nem, hát a nagy uraknak a legszebb kellett.

Na, hát, hogy akkor jóízűen kacagtunk, az biztos. A tíz év azért nem csak kacagás volt. És azért vigyázzanak, én egyszer Győrben tartottam előadást fiataloknak, akkor ketten voltak ott mellettem tanúságtévők, *Timár Ágnes*, a ciszterci apátnő, meg *Lénárd Ödön* piarista, mind a kettő börtönviselt. Ott is ilyeneket mondtam, és kaptam tőlük egy levelet, hogy nagyon örültek, hogy együtt lehettünk ott azon a győri emlékezésen, de azért nagyon kérik, ne csináljak kabarét a fogságból. Hát én nem csinálók kabarét a fogságból, de azért érzik, hogy amit mondtam, azt nem könyvből olvastam.

Ezzel kapcsolatban el szabad még valamit mondanom? Emlékeznek rá, 2007-ben városmiszió volt itt Budapesten – emlékeznek rá, kimentünk az utcákra, terekre –, ez volt az ötödik. Először volt Bécsben, aztán Párizsban, Brüsszelben és Lisszabonban, ez volt az utolsó. Nyugatról is jöttek bíborosok, püspökök, civilek, valami 600-an jöttek külföldiek. A szerdai napon – az volt a tanúságtézés napja – ezeket a nyugatiakat, kiknek fogalmuk sincs a kommunizmusról, elvittük Esztergomba a Mindszenty sír-

jához. Mindszentyről azért hallottak nyugaton. A bíboros atya fogadta őket, az esztergomi bazilikával nem kell restelkednünk, az bírja. Délelőtt ott voltak, délután pedig a Szent Adalbert központban, – ami az esztergomi szeminárium volt, de aztán a szovjetek eltulajdonították, teljesen tönkretették, úgy, hogy a nagytermét valami nyolc évvel ezelőtt tudták visszaállítani, ilyenkor már ilyen szinkronfordításra is alkalmassá teszik.

Oda mentünk egy délutáni előadásra, hármunkat hívtak oda. Nagyon ügyesen csinálták, a *Téglási Ferivel*, aki a katolikus krónika operatőre – én jóban vagyok, mert *Katona Ágival* én eskettem őket, és a két gyereküket én kereszteltem – csinált mind a hármunkról egy filmet. Azt odaadta a tolmácsoknak, alá mondták angolul, spanyolul és hollandul, mert azok voltak legtöbben a vendégek közül. Nagyon jó volt, és oda vittek mind a hármunkat. Ott voltunk az emelvényen és a képernyőn. Az én filmmel kezdtek, egy olyan 35 perces filmet mutattak be. Aztán következett a *Kerényi Lajos* piarista, aki a kommunista érában a kórházakat járta, most plébános, aranyos teremtés, óróla is volt egy 10 perces film. Harmadik pedig a *Nemeshegyi Péter* jezsuita, aki 40 évig volt Tokióban egyetemi tanár, óróla is volt egy 10 perces film. Utána élő interjú volt fordított sorrendben. *Nemeshegyi Péter* kezdte. Azzal kezdte, hogy röstelli magát, mert ő a másik kettővel szemben nem volt börtönben. De 40 évig egyetemi tanár volt Tokióban és utána átfordította magát, 6 nyelven köszöntötte őket, még japánul, meg vietnamiul is. Hát azért nem kellett röstelkedni a külföldiek előtt egy 40 évig tokiói egyetemi tanárral. Utána következett a *Kerényi*, ő is restelli magát, mert csak 3 hónapig volt börtönben idehaza, nem olyan hosszú időt külhonban, ő a kórházakat járta. És az egyik alkalommal, amikor az egyik kórteremből ki akar menni, az ajtó melletti ágyban pirosan, lázasan, szinte haldokolva odaszól neki valaki: „- Mond magának valamit ez a név, hogy *Olty Vilmos?*” Hát a *Kerényi Lajos* azt mondja, persze hogy mond. – Ő volt a vérbírája *Mindszentynek*. – Az én vagyok. – Erre odahúzott egy széket melléje, nem mond újat, nem sok ideje van, de azért annyi ideje még van, hogy nagyon őszintén próbálja megbánni azt a sok minden szörnyűséget, amit a halálos ítéleteivel elkövetett, lehet, hogy nem a saját jószántából, hanem parancsra, de mégis csak eszköze volt. Ezt mindenképpen meg kell bánni. És ott volt az ágya mellett, amikor *Olty Vilmos* meghalt. Azt nem mondta, hogy föloldozta-e vagy nem, ezt nem tudom.

Utána én következtem. Az idő is egy kicsit eltolódott, nem akartam sokat mondani. Azt mondtam, hogy nézzék, azt hiszem, mindenki elfogadja, hogy amit a képernyőn látott, azt nem könyvből olvastam, hanem átéltem. De mindennek ellenére én boldog ember vagyok, mert én az evangélium gyermeke vagyok. Megtapsoltak, jó. De ezzel nem fejeződött be, mert másnap, a csütörtöki napnak a mottója az *öröm* volt. A nagygyűlés a *Szent István Bazilikában* volt. Ennek a napnak a vezérszónoka egy hét gyermekes belga egyetemi tanár volt. Ott voltak a bíborosok, püspökök. Azzal kezdte, hogy ő tudja, hogy a mai nap mottója az *öröm*, föl is készült a beszédjére, de nem tudja másként elkezdni, mint azzal, hogy tegnap *Esztergomban* volt és ott találkozott egy öreg pappal, aki sok mindenben keresztülment, de abból sugárik az *öröm*. Nem mondta a nevemet, de mindenki tudta, hogy most én rólam van szó.

Hát én most ezt szeretném sugározni mindenkibe. Elismételjük a túlélés négy szabályát?

- Nem szabad panaszkodni.
- Észre kell venni az apró örömeket.
- Adott helyzetben kell megmutatni, hogy különb vagyok.
- És aki a Jóistenbe kapaszkodik, az erőt kap mindig ehhez a nehéz földi élethez.

És, ha még egy picikét bírják, bírják még? Na, még ezt azért elmondom. Ott mindenféle ember volt: hívő, hitetlen, protestáns, katolikus, buddhista, mohamedán, mindenféle. Amikor megtudták, hogy én katolikus pap vagyok, megkérdezték sokszor, mi az a kereszténység egyáltalán? Hát én próbáltam kézzel, lábbal mindenféle nyelven valamiképpen megszövegezni, azt, hogy mi a kereszténység. És most engedjék meg, hogy amit úgy tapasztalatból tudtam, a legegyszerűbb volt megmagyarázni, azt most elmondjam búcsúzás képen.

Nézzék, a kereszténységet akkor tudjuk megérteni, hogy ha arra gondolunk, hogy nekünk van egy evangéliumunk a Szent Jánostól és leveleink vannak Szent Páltól. Görögül maradtak ránk, és a görög szövegükben az életre két szó szerepel, a *bios* és a *zoe*. A biosból van a biológia, zoe meg, aki németül tud annak a zoo az állatkert, a zoéból jön. Mégpedig nagyon érdekes, mert következetesen úgy használják, hogy a bios az a földi élet, a fogantatás, a születéstől a halálig. A zoe, az a megtestestült Istenfia által megváltott élet, amibe mi belekeresztelkedünk a keresztség szentségével, és akkor együtt éljük a biosunkat a zoével, a krisztusi étellel. Igen ám, de a bios az befejeződik a halállal, de a zoé az bevisz minket az örökkévalóságba. Mégpedig abba az örökkévalóságba, ami kétféle, örök boldogság, vagy örök kárhozat. De ez attól függ, hogy a biosomat én a zoé törvényei szerint élem, Krisztus törvényei szerint, Krisztus tanítása szerint, mert akkor lehet az én biosom akármilyen silány, akármilyen rossz, az befejeződik, engem biztos, hogy bevisz az örökkévaló boldogságba. És hogy ez mit jelentett ott, mert ott aztán a biosunk az silány volt. Én is 41 kilóra lementem, elképzelték, hogy ott nem dédelgettek bennünket és csak egyet tudok mondani, kb. 38-39 ezer embert elítéltek, abból négyezer néhány százan jöttünk haza, a többi meghalt, nem bírták tovább. Az, amit a holokausztosok mondanak, hogy a Gulag turistaút volt a Szovjetunióba, nem igaz. A turistautakon 79% nem hal meg. Akármilyen szörnyű volt a biosunk, hogyha mi a zoé, a megváltott krisztusi élet szerint élünk, akkor biztosítva van nekünk az örök boldogság. Így tudtam, próbáltam megmagyarázni.

És most, ha megengedik, a rubinmisés áldással búcsúszom. A 70 év mellett az az egy év, – ugye pont ma 71 éve, hogy pappá szenteltek, – nem számít. Rubinmisém kegyelmeivel áldjon meg benneteket, mindannyiótokat, áldja meg a családjaitok tagjait, áldja meg a betegeiteket, áldja meg ezt az Egyesületet, minden tagját, áldja meg a Plébániának, az Egyházközségnek minden tagját, áldja meg a mi sokat szenvedett fővárosunk minden tagját, áldja meg az ellenfeleinket is, de áldja meg mindenek előtt a mi édes magyar hazánkat a mindenható és irgalmas Isten, az Atya, a Fiú és a Szentlélek – ÁMEN.

Dicsértessék a Jézus Krisztus. – Mindörökké, Ámen.,,

A beszámoló szerkesztésekor már tudjuk, hogy *Schmitt Pál*, a Magyar Köztársaság elnöke – *Orbán Viktor* miniszterelnök előterjesztésére – nemzeti ünnepünk, 2010. október 23, az 1956-os forradalom és szabadságharc 54. évfordulója alkalmából a

Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje (polgári tagozata) kitüntetés adományozta – a keresztény és egyetemes emberi értékek közvetítéséért és képviseléséért, példaértékű életútja elismeréseként dr. Oloffson Károly Placidnak, a Budai Ciszterci Szent Imre Plébánia bencés szerzetesének, tanárnak. A kitüntetéshez ezúton is szeretettel gratulálunk, jó egészséget kívánunk.

¹ Ézsaiás Erzsébet: A hit pajzsa, 2004. Papiuszs Book Könyvkiadó Kft. A jelen kiadványban megjelenő szöveg Placid atyának a 2010. június 18-án, az Őrmezői Községi Házban elhangzott előadásának hangfelvétel alapján leírt szövege, a tartalmi egyezés a mesélő életrajzi elemei miatt elkerülhetetlen.

ZARÁNDOKLATAINK, KIRÁNDULÁSOK

„Olyan hosszú a tél, alig várjuk, hogy újra tavasz legyen. Lelkünk már nagyon szomjazik a tavaszi kirándulásra, zárandoklatra, amelyet az Őrmezői Morus Szent Tamás Egyesület a Szent Gellért Plébániával közösen szervez.

2010. május 8-án Szegedre zárandokoltunk. Reggel 7 órakor indult az autóbusz a Szent Gellért Plébánia elől. Alajos atya elkészítette a zárandok-füzetet, amelyben részletes tájékoztatást kapunk a helység történetéről és a meglátogatott helyek nevezetességeiről. Ez a füzet útitársként és szép emlékül szolgál.

Amint kiértünk a városból, imádkoztunk: Isten áldását és a Boldogságos Szűz Mária oltalmát kértük az úton levőkre. 2009-et Főpásztorunk a Papok Évének nyilvánította, ezért imádkoztunk a papokért és a papi hivatásokért. Ezután elimádkoztuk a Rózsafüzért a Dicsőség titkaival. Minden tized után egy-egy éneket énekeltünk Máriához.

Alajos atya javaslatára a zárandoklatot felajánlottuk az otthon maradottakért, a betegekért, családtagjainkért, közösségünkért saját magunkért és édes magyar hazánkért. Ezután ismertette a programot.

Elcsendesedtünk, és lélekben készültünk a szentmisére.

9 órakor érkeztünk Szegedre. Első utunk a római katolikus Havas Boldogasszony ferences templomba vezetett. Donát atya várt bennünket, aki először a rendházban lévő kiállítást mutatta be. Minden részletre kiterjedő ismertetést nyújtott a látottakhoz. Ezt követően mentünk be a templomba, amely az Alföld legmonumentálisabb középkori műemléke. A belső berendezés a hazai barokk jellegzetes példája. A templom építéséhez 1465-ben kezdtek hozzá és 1509. augusztus 5-én szentelték fel – a híres római Santa Maria Maggiore-bazilika titulusa nyomán – Havas Boldogasszony tiszteletére, akinek ünnepe ma is a templom búcsúja.

A kapun belépve balról a tisztítóhelyen szenvedő lelkek oltárának képe látható Hogger Jánostól (1747). Jobb felől a Fekete Máriát, a híres czestochowai kegykép művészi átköltését találjuk Morvai Andrásról (1740), mellette Juhász Gyula A fekete Mária című versének márványba vésett sorai olvashatók.

A hajó két freskója Szűz Mária hét örömet és hét fájdalmát ábrázolja (1947, Kontuly Béla).

A feltűnően szép oltárkép a XVII. század végén készült. Fölötte a Mária-monogram, majd a Szentháromság jelképe. A főoltár két oldalán XVII-XVIII. századi síremlékek láthatók.

A toronyaljba nyíló barokk ajtón primitív felirat tájékoztat az 1879-es árvíz magasságáról.

A szószéket Graff Antal faragta 1714-ben. A hangvetőn négy angyalka látható, a hit, remény, szeretet és igazság szimbólumaival. Alul, a mellvéden a Jópásztor és a négy evangélista szobra ismeretlen művész alkotása 1781-ből. A Szent József oltár képe

az asztalosok, ácsok, a vele szemközti Szent Anna oltaré a parasztagdák védőszent-jét ábrázolja. Aisenhut József készítette 1775-ben a Szent Kereszt oltárt, ő faragta a többi oltár szobrait is.

A Fájdalmas Szűzanya előtt lévő Piéta-oltárt 1739-ben szentelték fel. Üvegszekrénybe zárt szobra mögött a paradicsomi tudás fája látható, az almát szájában tartó kígyóval, míg a fából az oltár felső párkányzatán kereszt nő ki. E barokk ábrázolás középkori legendára utal: Jézus keresztfáját abból az ágból nőtt fából ácsolták, amelyet még Ádám tört le a tudás fájáról, amikor az angyal kiűzte a Paradicsomból. Az oltár a bűnbeesés és Krisztus, mint megváltó halála közötti összefüggés művészi megjelenítése.

Az oltár mellett Kapisztrán Szent János szobra áll.

A templomot elhagyva, átmentünk a Dóm téri Fogadalmi templomba, ahol Alajos atya a szentmisét bemutatta. Prédikációjában ismertette a római Maria Maggiore templom építése történetének legendáját. Majd 200 évvel később Gergely pápa a nagy pestis járvány idején körmenetben Rómában magával vitte a Mária képet a Maria Maggiore templomból. (Ezt a képet Szent Lukács festette.) Gergely pápának látomása volt, hogy az Angyalvár tetején Szent Mihály arkangyal kihúzott karddal áll. A kardot az angyal visszatette a hüvelyébe, és a körmenet végére megszűnt a pestis járvány. Mária mindig segít. Forduljunk bizalommal égi Édesanyánkhöz és állhatatos imával kérjük segítségét. Nem elég azonban segítségét kérni, hanem nekünk is meg kell tenni mindent, ami a feladatunk.

A szentmise után meghallgattuk a templom történetét: Az 1879. évi nagy árvíz után a városatyák fogadalmat tettek egy monumentális templom felépítésére, ez a mai Fogadalmi templom.

A Dóm helyén korábban a Szent Demeter templom állt. A régi templomot 1913-ban kezdték bontani, ekkor bukkantak rá a torony egyik falába befalazva egy gótikus toronyra. Ez Szeged városának legrégebbi műemléke: a Dömötör torony.

1914. június 21-én történt meg az ünnepélyes alapkövetétel, ám a világháború miatt néhány évre leállt az építkezés. A tornyok alsó harmadánál látható márványsáv ezt örökíti meg a Szózat szavaival: „Az nem lehet, hogy annyi szív hiába onta vért. 1914-1918.” 1923-ban folytatódhattak tovább az építési munkálatok. Az ünnepélyes templomszentelésre 1930. október 24-én került sor, a Csanádi Egyházmegye alapításának 900. évfordulóján. A Szegedi Dóm az egyetlen XX. században épült székesegyház Magyarországon.

A Dómban található Magyarország második legnagyobb harangja, a 86 mázsás Hősök harangja, illetve Európa egyik legnagyobb templomi orgonája.

A Dóm homlokzatán egy angyalok által közrefogott kereszt áll. Az alábbi tizenhárom lépcsőzetesen elhelyezett fülke között a pápaság és a királyság jelképe a két koronás alak. Az oromzaton egy görög kereszt látható, szárain az evangélisták jelképeivel. A kereszt alatt helyezkedik el a nagy rózsablak, tőle jobbra és balra a magyar címer két mezője. A homlokzat közepén aranyozott mozaik háttér előtt, márvány baldachin alatt áll a templom tituluszának, a Magyarok Védasszonyának márványszobra. A képsorozat végét az Alfa és az Omega, a görög ábécé első és utolsó betűje zárja le. A főbejárat baldachinjának oszlopait egy-egy oroszlánfigura tartja. A főkapu két vö-

rösréz szárnyát 12-12 Ó- és Újszövetségi jelenetet ábrázoló dombormű díszíti. A bejárat mellett jobb oldalon Szent Gellért szobra áll, a vele szembeni szobor Kapisztrán Szent Jánost ábrázolja. A főkaput hármasszlopos koszorúzza, felette a Genézaret-tavi jelenet: Krisztus lecsendesíti a háborgó tengert. A templom két oldalbejárata a Béke és a Háború kapuja, felettük a felirattal: „Venite adoremus” – „Jöjjetek, imádjuk”, illetve „Vae victis” – „Jaj a legyőzötteknek”.

A templomba lépve rögtön feltűnik a gazdag fadíszítés.

A baloldalon látható Fadrusz János: Krisztus a keresztfán című alkotása. A legenda szerint az alkotó önmagát köttette egy keresztfára, majd az így készült fényképek alapján formázta meg Krisztust.

A Szent Gellért oltáron, a középső szoborfülkén látható Szent Gellért püspök és tanítványa, Szent Imre herceg szobra, jobb és baloldalon pedig Szent Istváné és Boldog Gizelléé.

A szembemiséző oltár 1992-ben készült el, az oltárasztal belsejében látható a két Szent Gellért ereklye: egy lábszárcsont és egy combcsont, valamint egy püspöksüveg és egy pástorbot felső része. A szentély hátsó részén áll az 1932-ből származó baldachinos főoltár. Az oltár nagyrészt eltakarja Reisch Károly Magyarok Védasszonya című freskóját. Följebb Márton Ferenc híres apszizmozaikja, a Szentháromság látható.

A mennyezeti boltíven láthatjuk a híres „Szögedi Szűrés Madonna” képet, melynek különlegessége, hogy Szűz Máriát a művész cifraszűrben és szegedi papucsban ábrázolta.

A kétoldalt mellette található falképek, az Utolsó vacsora és a Feltámadás Patay László munkái 1999-ből. A kupola alatt megállva szemügyre vehetjük Márton Ferenc freskóit. A Szent Gellért oltárral szemben találjuk a Szent Kereszt oltárt.

A templom két oldalhajójában 2-2 mellékkoltárt találunk: Szent László, Szent Erzsébet, Szent Margit és Szent István oltárait. Az oldalhajó végén, a Tisza felőli torony földszintjén rendezték be a Segítő Szűz Mária kápolnát, melynek Mária-szobra még az ősi Szent Demeter templomból származik. Ezzel szemben található a Demeter kápolna, melynek névadója a Szent Demeter oltár domborműve.

E minden részletre kiterjedő ismertetés után a csoport fiatalabb tagjai felmentek a templomtoronyba, az idősebb testvérek pedig megtekintették a templommal szemben lévő Keresztény Múzeumot.

Délután szabad program volt. Sokan nem hagyták ki, hogy megkóstolják a híres szegedi halászlét. A csoport másik része az ugyancsak híres Virág Cukrászdát szerette volna meglátogatni – csalódtunk, mert zárva volt. Kárpótlásul a mellette lévő cukrászdában fagyaltoztunk és beszélgettünk. 17 órakor autóbuszra szálltunk és elindultunk Budapestre. Útközben Kecskeméten rövid sétát tettünk.

Hálaadásul a zarándokútért elimádkoztuk a Rózsafüzért a Világosság titkaival. Minden tized után egy-egy éneket énekeltünk Máriához.

Budapesthez közeledve Alajos atya megköszönte az autóbusz vezetőjének biztonságos, nyugodt vezetését. Mi is megköszöntük Alajos atyának a zarándoklat előkészítését és vezetését, abban a reményben, hogy még sok-sok éven át együtt zarándokolhatunk.”

„2010. október 16-án volt a következő közösen szervezett kirándulás – zarándokút
Győr – Pannonhalma úticéllal.

Reggel fél 8-kor indultunk a Szent Gellért Plébánia elől. Amint kiértünk a városból, imádkoztunk. Isten áldását kértük az úton levőkre, az otthon maradottakra, a betegekre és édes magyar hazánkra. Imádkoztunk továbbá Apor boldog Vilmos szentté avatásáért.

Alajos atya emlékeztetett arra, hogy a Boldogságos Szűz Mária egész élete zarándokút volt. Most mi is, vele együtt indulunk zarándokútra. Ne feledjük azonban, hogy a földi zarándoklaton túl is van célunk: egész életünk zarándoklat az örök haza felé. Rövid szünet után elimádkoztuk a Rózsafüzért a Világosság titkaival. Minden tized után egy-egy éneket énekeltünk Máriához.

Első utunk a **Győri Bazilikába** vezetett, ahol a Könnyező Szűz Mária kegyképét őrző mellékoltárnál tartotta Alajos atya az ünnepi szentmisét. Ez a nagy kegyelem örömmel töltötte el szívünket.

Alajos atya prédikációjában ismertette a kép történetét: A képet a Cromwell-féle katolikusellenes mozgalom elől menekítette hazánkba báró Walter Lynch ír püspök 1655-ben. A bujdosó főpapot a győri káptalan fogadta be. Halála után a kép a székesegyházba került, ott 1697-ben, Szent Patrik, Írország védőszentjének névünnepén órákon keresztül vérellátott, ezért hazánkban a kép Könnyező Szűz Mária néven ismert. Égi Édesanyánk most is közbenjár értünk Szent Fiánál. Bizony miértünk is sok könnyet hullajt, amikor vétkeinkkel megbántjuk Szent Fiát. Ha erre gondolunk, nekünk is sírva kell megbánnunk bűneinket és kérni a Szűzanya közbenjárását. Bizalommal imádkozzunk Hozzá, Mária mindig meghallgatja imáinkat, még akkor is, ha mi úgy érezzük, hogy kéréseink nem teljesülnek. Állhatatosan imádkozzunk, mert ami javunkra válik, azt mind megkapjuk, sőt még többet is, mint amit kérni merünk.

Olyan sokan voltunk (62 fő), hogy egyszerre nem fértünk be Apor Vilmos életét bemutató kiállításra, ezért a csoport két részre oszlott. Az egyik csoport meghallgatta a templom történetét, a másik megtekintette a kiállítást.

A templom története röviden

A győri püspökség létrehozásának pontos idejét nem ismerjük. 1009-ben Győrött állították ki a pécsi püspökség alapító oklevelét, így akkor már létezhetett. A székesegyházzal kapcsolatos első írásbeliség Hartvik győri püspök szertartáskönyvében található: ebben olvashatunk a templom főoltárán kívül egy másik oltárról is.

A templombelső mai képét a XVIII. század közepe után nyerte el: a művészi terveket gróf Zichy Ferenc püspök megbízásából Hefele Menyhért készítette el, a kivitelezésen Franz Anton Maulbertsch irányításával megannyi művész dolgozott.

A II. világháború vihara elérte Győr városát is. 1945. március 28-án már az első lövések egyike eltalálta a székesegyház tornyát, az aranyozott kereszt alatti toronyrészből lángok csaptak ki. Minthogy a harcoló felek mindegyike lőtte a katedrális, mentésről, oltásról szó sem lehetett. A tűz elérte a harangokat, majd lezuhant a kereszt. A toronyóra ekkor, fél négykor állt meg, és mutatta ezt az időt harminc éven keresztül.

A székesegyház helyreállítása a toronysisak rekonstrukciójával kezdődött 1968-ban. A Szentháromság (Héderváry) kápolna hitelességének visszanyerésével mutatja szépségét. Az oldalhajók freskóinak és a mellékoltárok restaurálásával a székesegyház hazánk egyik jelentős műemlékévé vált.

A székesegyház déli oldalán levő téren tarták fel a járószint alatt fél méterrel a 11. századból származó kisebb templom alapfalait. A téren, a romoktól keletre háromszögletű talapzaton rokokó stílusú szobor áll: Szent Mihály főangyal kardjával lesújt a sátánra.

A székesegyház belső hosszúsága 48, szélessége 24 méter, a főhajó 17 méter magas. A templombelső impozáns képe Hefele Menyhért építész és Franz Anton Maulbertsch művészetét dicséri. A mennyezetképek közül elsőnek a szentélyé készült el, melynek témája a magyar szentek hódolata. A főhajó boltozatán lévő, az Úr színéváltozását ábrázoló freskót 1781-ben alkotta. Az északi hajó boltozatának képe az Angyali üdvözlés és Krisztus mennybemenetelét ábrázolja, az oldalfalon az Olajfák hegyének jelenetét látjuk. A déli hajó boltozatát Győr védőszentjének, Szent István vértanúnak életéből vett jelenetek díszítik. az oldalfalon a megfeszített Krisztust örökítette meg.

Az oltár fölött sugaras korongban Mária-monogram olvasható. Az oltárkép Mária mennybevitelét ábrázolja. A szentély két trónusának egyikét a hagyományok szerint Mária Terézia készítette és ajándékozta 1770 körül Zichy püspöknek.

A két keskeny oldalhajóban mellékoltárok állnak. Az északi, Mária-hajó fő ékessége a templom legdúsabban díszített rokokó oltára és az abba beépített, rokokó stílusú ezüstkeretbe foglalt Mária kegykép. A képet a Cromwell-féle katolikusellenes mozga-

lom elől menekítette hazánkba báró Walter Lynch ír püspök 1655-ben. A bujdosó főpapot a győri káptalan fogadta be. Halála után a kép a székesegyházba került, ott 1697-ben, Szent Patrik, Írország védőszentjének névünnepeén órákon keresztül vérrel verítékezett, ezért hazánkban a kép Könnyező Szűz Mária néven ismert.

A déli mellékhajóból nyílik a székesegyház egyetlen megmaradt gótikus emléke, a Szentháromság (Héderváry) kápolna. Szentélyében a közelmúltban felállított fekete márvány talapzaton áll Szent László fejereklyetartója, a híres Szent László-herma. A Szent Korona és a Szent Jobb mellett Magyarország legjelentősebb szakrális emléke. A herma nemcsak a magyar, hanem az európai művészetnek is becses remeke.

A kápolnában képezték ki Boldog Apor Vilmos püspök vörös márvány tumbáját. (Boldogfai Farkas Sándor alkotása, 1948). A síremlék körüli falat Mattioni Eszter művész hímeskő-képei díszítik.

Az ismertető után a csoport tagjai helyet cseréltek. Átmentünk a templom közelében lévő, Boldog Apor Vilmos életét bemutató helyiségbe, az un. püspökvárba.

Dr. báró altorjai Apor Vilmos (1892. febr. 29. Segesvár – 1945. ápr. 2. Győr) 1918 és 1941 között Gyula plébánosa. Miután XII. Pius pápa kinevezi Győr megyéspüspökévé, új tisztségét 1841. március 2-án foglalja el. Győr első nagyerejű bombázását követően, majd a német megszállás után tömegével fogadja be az un. püspökvárba a bombakárosultakat és a menekülőket, köztük zsidókat, majd a fiatal asszonyokat és lányokat. Mindszenty Józseffel együtt fellép a zsidóüldözések ellen, személyesen jár el a nyilas belügyminiszternél, sőt a Gestaponál. A Vörös Hadsereg katonái többször behatolnak a püspökvárba, ezek közül az 1945-ös nagypénteki bizonyul végzetesnek. A női becsület védelme során egy orosz katona súlyosan megsebesíti, a frontváros körülményei között nyújtott orvosi segítség ellenére április 2-án, Húsvétvasárnap meghalt. 1945. április 4-én temették el ideiglenesen a karmeliták rendházának kriptájában. Utóda, Papp Kálmán megyéspüspök 1945-1948 között a Szentháromság kápolnában elkészítteti szarkofágját, de az április 24-re tervezett temetést a belügyminisztérium betiltja. Apor püspököt végleges sírjába Pataky Kornél megyéspüspök helyezte 1983. május 23.-án. II. János Pál pápa Apor Vilmost 1997. november 9.-én a boldogok közé emelte.

A puszta tényeken kívül megható volt végignézni a kiállítást és hallgatni az egyszerű emberek vallomását. Lényegük: a püspök, mint jó pásztor hívei között járt, áradt belőle a szeretet, és mindenkinek segítséget nyújtott.

A kiállítás megtekintése után bementünk a Loyolai Szent Ignác bencés templomba. Az egyhajós, hatalmas dongaboltozattal fedett templom a győri barokk emlékek egyik legszebbike. Közvetlenül a főpárkány alatt közepén, azonosan kialakított fülkében csillagos-gloriolás, lendületes Immaculata szobor áll.

A tornyokhoz volutával kapcsolódó magas, pilaszterekkel és szoborfülkével ellátott oromzat áll, benne Loyolai Szent Ignác szobrával.

Az egyhajós, könnyen áttekinthető térben a három-három oldalképen vezeti a tekintetet az egyenes záródású szentély mélyén álló főoltárhoz, az uralkodó vörös-arany szín a barokk térképzés emelkedettségét fokozza. A szentélyt a dongákba metszett ablakok hatásosan világítják. A boltozat freskói a 17. századi átépítés után készültek. Elsőként a szentély freskója készült el, mely Loyolai Szent Ignác megdicsőülését ábrázolja.

A hajó freskójának a témája az Angyali üdvözlet, a karzatkórus mennyezetén a Zenélő angyalok jeleneteit festették meg a művészek. A szentélyben a négy evangélista. Közülük Szent Lukács képében a művész önmagát festette meg, ezt a képet nevének jegyzésével és az 1774-es évszámmal látta el.

A hajó két oldalán húzódó kápolnasor oltárait a főoltárával azonosan helyezték el.

A Szent Benedek kápolna Magyar Szentek oltárát Péchy Ferenc adományozta 1642-ben, Oltárképén Szent Gellért és Adalbert püspököt, Szent Lászlót, Szent Imrét és a Korona felajánlását festette meg a művész.

A szentélyhez legközelebb épített Megváltónk kápolna „Patrona Militum” oltárát a győri vár német helyőrsége állíttatta 1642-ben, a törökök feletti tengeri győzelem emlékére. Az oltárképén Szűz Mária a győzelmet szimbolizáló pálmaágat és a gyermek Jézust tartja. Ebből a kápolnából vezet feljárat a szószékre.

A leckeoldal első kápolnája a Vértanúk kápolnája nevet viseli. A Leonits György által 1656-ban emelt oltárt Szent Györgyről nevezték el. A gonoszt megjelenítő sárkányt ölö szent fehér lovon ül, lobogó vörös köpenyt visel az oltárképén. Az oromzati Szentháromság ábrázolást Szent Borbála és Alexandriai Szent Katalin szobrai kísérik. Az Őrangyalok kápolnája nevet viselő benyúlóban Szent Rozália oltár képét olasz mester alkotta (1643), a szent megdicsőülését ábrázolja.

A Missziós kápolna oltárképén Saul megtérését látjuk. Két oldalról Szent Péter és Szent Pál apostol, az oromkép mellett Szent Timóteus és Szent Titus aranyozott szobra áll. Az oromzati festményen Szent László király a turbános pogányra sújt le.

E szép program után 1 óra szabadidő következett. A ragyogó napsütésben sokan a város nagyon szép főterén lévő padokra telepedtek le és itt fogyasztották el ebédjüket. Volt idő beszélgetésre, pihenésre és fagyalaltozásra.

Fél 3-kor felszálltunk az autóbuszra és elindultunk **Pannonhalmára**.

A Pannonhalmi Bencés Főapátság az UNESCO döntése nyomán 1996 decembere óta a világ kulturális örökségének része. A Pannonhalmi Bencés Főapátság épületegyüttese a Szent Márton hegyen épült fel. A román stílusú altemplom és kerengő, valamint a gótikus bazilika az évszázadok során barokk és klasszicista épületrészekkel egészült ki, amelyek a főapátság mai arculatát meghatározzák. A 19. századi könyvtér 400 ezres gyűjteményében számos könyvritkaságot őriznek. Az egész épületegyüttest a magyar klasszicizmus egyik legismertebb alkotása, az 55 méter magas torony koronázza.

A jelenleg álló épület az apátság harmadik temploma. Az első épület felszentelését Szent István király 1002-ben kibocsátott adománylevele datálja. Ebben az oklevélben esik szó arról is, hogy az apátság építését a 997-ben meghalt Géza fejedelem kezdte el. 1137-ben II. Béla király kancelláriájában állították ki azt az oklevelet, amely a pannonhalmi templom első újjáépítéséről számol be. A jelenlegi, harmadik templom egyetlen biztos támpontja az ünnepélyes felszentelésről megemlékező, 1225-ben kiállított királyi oklevél, amelynek alapján az építés befejezését 1224-re szokták datálni.

A Porta specioza (díszkapu) a templom déli főkapuja, amely a déli mellékhajóból lépcsőzet közbeiktatásával vezet a kerengőbe. Neve a jeruzsálemi Templom egyik kapujának nevére utal vissza. A templom elsősorban a szerzetesek számára épült, s nem az ideseregő zarándokoknak, s ezért van, hogy a templom „Szép kapuja” a kerengő

felé nyílik és nem a külső térbe. A falak síkja előtt kiugró padkán öt-öt oszloppár áll közös lábazatokon és egybefüggő ikeroszlopfókkal lezárva. A kapu összképét egyrészt a rendkívül ritka megoldást képviselő ikeroszlopos béllet, másrészt a színes és mesterségesen színezett, aranyozott építőkövek szín pompás, gazdag fény-árnyék hatásokat egyesítő látványa határozza meg. A bencés hagyományokat követő monostorelrendezésnek ma Magyarországon Pannonhalma az egyetlen épen maradt példája.

A **levéltár** legrégebbi írása Pannonhalma 1001-es privilegialis oklevele. Ebben írásban foglalták, hogy a Géza fejedelem által megkezdett építkezést István király befejezte, s ugyanazon kiváltságokkal ruházta fel, amelyekkel a pápák a montecassioni apátságot, továbbá a monostor megkapta Koppány egykori birtokainak tizedeit. A levéltár leghíresebb okmányát: a tihanyi apátság alapítólevelét, I. Endre király íratta 1055-ben. Ez az irat a legrégebb magyar nyelvű írásos emlékünk.

Az apátság megtekintése után a csoport ismét kettévált: azok számára, akik a borkóstolón nem kívántak részt venni, Alajos atya – mint jó Pásztor – kérésére egy bencés atya szervezett programot. Megnéztek egy filmet a bencés atyák életéről, majd szép erdei séta keretében bementek a Boldogasszony kápolnába. Innen tovább haladva megnézték a kivilágított Milleniumi Emlékművet.

A csoport másik része lement az Apátsági Pincészetbe, ahol ismertették annak keletkezését és működését. Ezt követően 3 poharas borkóstolón vettünk részt, ahol a bor mellé finom pogácsát is kaptunk.

Este 19 órakor felszálltunk az autóbuszra és elindultunk Budapestre. Fáradtan, de tudásban gyarapodva és sok-sok lelki élménnyel tértünk vissza. Hálaadásul a szép útért Rózsafüzért imádkoztunk a Dicsőséges Szentolvasó titkaival. Minden tized után egy-egy éneket énekeltünk Máriaéhoz. Halkan beszélgetve folytattuk utunkat.

Budapestre érve Alajos atya megköszönte az autóbusz vezetőjének a biztonságos, nyugodt vezetést. Megköszönte nekünk is, hogy részt vettünk a zárandoklaton. Hiába szeretne zárandokutakat szervezni, ha a nyája ezt nem igényli. Mi is megköszöntük Alajos atyának a zárandoklat előkészítését és vezetését. Igaz az ellenkezője is annak, amit az atya mondott: hiába szeretnénk zárandokútra menni, ha nincs egy jó Pásztor, aki vezet minket. Végül kifejeztük azt a reményünket, hogy – Isten segítségével – még sok-sok éven át együtt zárandokolhatunk.” *Lukácsa Gézáné*

ŐRMEZŐ ÜNNEPE

A 2010. évi Őrmező Ünnepe szeptember 18-án volt. Bár előtte rendületlenül esett az eső, s még reggel is kétséges volt, hogy esik-e majd, s ha nem, vajon lesz-e egyáltalán annyi érdeklődő, mint ahány szervező szorgoskodott a színpad és a sátrak felállításában. Délelőttre, a kezdésre az időjárás mellénk állt, kezdődhetett az ünnep. A tavaly kibővült program folytatódott több helyszínen, tagjaink is ellátogattak mind a Költők Parkjában kapott sátrunkhoz, mint házigazdák, mind a Szent Gellért Plébániára, mint a kórushangverseny közönsége. A parkban az elmaradhatatlan jótékonyági tombolát is megtartottuk, amelynek bevételét, 10 700 forintot ezúttal is a karácsonyi szeretetszolgálat fedezetéhez tettük hozzá.

A KARITÁSZ ÉS A PLÉBÁNIA HÍREI

A Szent Gellért templom eseményei 2010-ben:

- II. 1. Részt vettünk a plébánián tartott farsangi bálon és annak előkészítésében (sütemények sütése)
- III. 29. Szentmise közösségünk tagjának, Varró Józsefnek a temetésén vettünk részt a Plébánia urnatemetőjében. Nyugodjék békében!
- IV. 11. A családdal és a szentmise közösséggel együtt ünnepeltük kántorunk, *Koszter József és felesége* 60. házassági évfordulóját. Az ünnepi szentmisét Forgács Alajos plébános atya mutatta be.

- V. 8. Részt vettünk a plébániával közösen szervezett zárándoklaton / kiránduláson (Szeged)
- VI. 19. Esztergomba utaztunk *Simonyi-Molnár Balázs* pappá szentelésére, aki diakónusi gyakorlatát plébániánkon töltötte. Isten áldása kísérje lelkipásztori munkáját.

- VI. 27. Részt vettünk Balázs atya újmiséjén a Szent Gellért Plébánián, és tevékenyen segítettünk az azt követő agapé előkészítésében és lebonyolításában.
- VII. 3. Siményi Ferenc atya temetésén vettünk részt a Magyar Szentek Templomában. Nyugodjék békében!
- VII. 25. Simonyi-Molnár Balázs atya Őrmezőn mutatott be újmiséit.
- IX. 26. A Szent Gellért búcsú előkészítésében és lebonyolításában vettünk részt.
- X. 16. A plébániával közösen szervezett zárandoklaton / kiránduláson vettünk részt (Győr – Pannonhalma). X. 18. A Karitás szervezésében látogatást tettünk az Országházban.
- X. 27. A Karitás szervezésében idegenvezetéssel a Fiumei úti sírkertbe mentünk, ahol belülről is megnézhattük a Kossuth mauzóleumot és a Deák mauzóleumot.
- XI. 14. Szent Erzsébetre emlékezve a plébániai Karitás megvendégelte az idősebb testvéreket. Az előkészítésben és lebonyolításban tevékenyen részt vettünk.
- Ezen kívül az Őrmezői Morus Szent Tamás Egyesület szervezésében minden vasárnap, Újévkor és karácsonykor az Őrmezői Közösségi Házban reggel 8 órakor szentmisét mutatnak be a plébánia lelkészei. Ez a szolgálat a lakótelepen élő idős, nehezen közlekedők lelki igényét elégíti ki, rendszeresen részt vesz mintegy 70-80 ember.

KÜLSŐ KAPCSOLATAINK

Ebben a fejezetben a korábban már megszokott együttműködésekről és programokról tudunk beszámolni, viszonylag kevés változással. Az idei év kopjafa ünnepe egy kisebb jubileumot jelentett, mert a 2001-ben felállított emlékoszlop gondolata épp 10 éve fogalmazódott meg, s akkor kezdődött el a tervezés is. Szeptember 24-én, pénteken gyűltünk össze a Menyecske utcai iskola kertjében, a **Szent Gellért 1046-os átvonulásának emléket állító kopjafánál**.

Az ünnepség a Weiner Leó Zeneművészeti Szakközépiskola blockflótes leányainak barokk zenei blokkjával kezdődött, a műsort az iskola tanulói szolgáltatták. Az ünnepi szónoklatokat az iskola igazgatója, *Újkériné Diviák Mária*, Forgács Alajos római katolikus plébános és *Pető Viktória* református lelkész mondták, majd a helyi civil szervezetek – köztük az egyesületünk is, – az óvoda és az iskola képviselői megkoszorúzták az emlékoszlopot. Itt szeretnénk köszönetet mondani az **Őrmezői Közösségi Ház** vezetőjének, *Preisinger Évának* és lelkes csapatának, hogy helyet adnak programjainknak, s minden vasárnap teret adnak a szentmiséknek. Emellett az idén is megjelenhettek programjaink, írásaink egy állandó rovatval az általuk szerkesztett és kiadott Őrmezei Objektívben. Köszönet érte a Közösségi Ház valamennyi munkatársának.

A pár éve indult kezdeményezés az **örmezői 1%-os adóforintok** itthon-tartásával kapcsolatban ismét eredményt hozott, a 2009-es személyi jövedelemadó után felajánlott bevétel gyakorlatilag a tavalyelőtti eredményt ismételte meg. Sajnos nem sikerült elérni a tavalyi kiemelkedő összeget – le kell vonnunk a tanulságot, bizony sokat számított, hogy az egyesület saját kampányt is végzett bevételeinek gyarapítására, ismertségének fokozására.

2010. október 13-án a Parlament Felsőházi termében rendezett 3. Országos Keresztény Civil Szervezetek Fórumán, – melynek témája a társadalmi párbeszéd volt – Egyesületünket Lukácsa Gézáné képviselte:

„A mai magyar társadalom nem csak politikai kérdésekben, hanem számtalan más törésvonal mentén is megosztott, széttagolt. A kereszténység alapvető üzenete és újdonsága az egyetemesség, mely minden törésvonalon át képes megtalálni a szembenállók között a párbeszéd lehetőségét. E témában hangzottak el igen értékes előadások az egyházak képviselői (D. Szévik Imre, ny.püspök, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöke, dr. Székely János Esztergom – Budapesti Főegyház-megye segédpüspöke, Köves Szmó az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség ortodox rabbija) és Harrach Péter, a KDNP Frakcióvezetője, a Fórum alapítója részéről. Mindegyik előadó kiemelte a párbeszéd fontosságát, mert csak így ismerhetjük meg egymást és közösen kereshetjük azokat a tényeket, amelyek összekötnek bennünket. A teljesség nélkül egy-két gondolatot szeretnék idézni: A párbeszéd akkor igazi, ha közünk van a Logoszhoz (Isteni íge).

- Az önzésre, szabad versenyre épülő társadalom nem életképes. – Vegyünk példát az ősegyházról: „legyünk kovászok” – Bátorság! (dr. Székely János)

Köves Szmó ortodox rabbi előadásából egy mondat: „Ha a beszéd elnémul, a hit is elveszik”.

Végül Harrach Péter előadásából kiemelném, hogy a 2010-es választások eredménye lehetőséget nyújt a kormánynak, hogy nemzeti értékeket képviseljen. Fontos a párbeszéd. A tízparancsolat alapján olyan értéket lehet találni, amelyet a nem vallásos emberek is elfogadhatnak.”

Itt kell megemlítenünk egy meghívást is, amelynek egyelőre még nem tudunk eleget tenni. 2008-ban megalakult Újbudán a Civil Fórum, amely tanácskozó-koordináló szervezetként működik. Ezt a fórumot kívánták a benne tevékenykedők a helyi közélet és önkormányzati működés megkerülhetetlen elemévé tenni, továbbfejleszteni és strukturálni. Számos helyi civil szervezet csatlakozott a munkához, az Örmezői Morus Szent Tamás Egyesület kellő kapacitás hiányában egyelőre megfigyelőként vesz részt a szerveződésben.

FORRÁSAINK, PÁLYÁZATOK

A 2010. évben ismét benyújtottuk pályázatainkat, Újbuda Önkormányzatának kulturális pályázatán sikerült 200.000 forintot nyerni, a Fővárosi Önkormányzat Esélyegyenlőségi, Foglalkoztatáspolitikai és Kisebbségi Bizottsága keretéből további

200.000 forintot, míg az NCA Közép-magyarországi Regionális Kollégiumának működési célú pályázatán ezúttal is 200.000 forint támogatást nyertünk.

Ez a három támogatónk fedezte a jelen kiadvány szerkesztési és nyomtatási költségeit is, köszönet érte.

A korábban már leírt 2009. évi személyi jövedelemadó 1%-os felajánlásaiból összesen 256.241 forintot kaptunk, az összeg egy részén nyomtatót, rollereket és irodai eszközöket vásároltunk és ajándékoztunk a Neszmélyi úti óvodának és a gyerekeknek, másrészt pedig a karácsonyi szeretetsomagok összeállításához és a kirándulás költségeinek fedezetére használtuk fel. Ezúton is hálásan köszönjük mindazoknak a támogatását, akik éltek ezzel a lehetőséggel, és az Őrmezői Morus Szent Tamás Egysületet tüntették ki gondoskodásukkal!

Kérjük Önöket, a továbbiakban is támogassák az Őrmezői Morus Szent Tamás Egysületet adójuk 1%-ával, amelyet az egyesület adószámának feltüntetésével adóbevallásuk melléklete segítségével juttathatnak el hozzánk.

Adószámunk: 18056824-1-43

KARITATÍV TEVÉKENYSÉG

Több éve támogatjuk a szerény körülmények között élő *Mihályko Tamás* máréfalvai 3. osztályos kisfiú tanulását, a Csaba testvér által szervezett napköziben való ellátásához járulunk hozzá havi 5.000 forinttal. A miseközösség tagjai önkéntesen összeadva további havi 5.000 forintot juttatnak *Dénes Attilának*, Tamás kis társának. A csfksomlyói búcsúra időzítve további 16.000 forint értékben iskolaszereket és ruháneműt küldtünk a gyerekeknek.

A sok éves hagyományainknak megfelelően Őrmezői társainkat ismét támogattuk, húsvétkor 51, karácsonykor pedig 52, hasznos, tartós élelmiszerekből álló szeretetsomagot készítettünk és hordtunk szét a rászoruló családoknak és idős, egyedülálló lakótársainknak.

Június 18-án az árvízkárosultaknak is gyűjtöttünk a Morus Napon, az összegyűlt mintegy 50.000 forintot a bőnyi önkormányzat belátására bízva utalta át egyesületünk a bőnyi kárt szenvedettek javára. Ezúton is köszönjük vendégeink bőkezűségét és irgalmasságát. A polgármester úr köszönetét itt tolmácsoljuk:

Tisztelt Elnök Asszony!

Hálásan köszönjük az átutalt 50.000,- Ft-ot, mely összeget az egyedülálló, biztosítással nem rendelkező idős emberek részére osztottunk szét.

Köszönettel:

Dr. Muraközi László polgármester

Az idei év bővelkedett támogatnivalóban: az októberi vörösiszap katasztrófa áldozatainak megsegítésére a szentmise közösség ismét gyűjtést szervezett és 30.000,- Ft-ot utalt át a Katolikus Karitásznak számlájára.

Ebben az évben újabb színfolttal gazdagítottuk a támogatásaink formáit: Béres Csepre pályáztunk a Béres az Egészséges Életért Alapítványnál, s így 200 darab 30 ml-es cseppet tudunk karácsony előtt kiosztani a tagjainknak, a szeretetsomagot kapóknak és családtagjaiknak. Ezúttal is köszönjük a Béres Alapítvány nagylelkűségét és társadalmi felelősségvállalását!

Bekapcsolódtunk a *Gyűjtsen egy csillagot* akcióba is, amelynek révén 5.700 forinttal növeltük az adományozásra szánt keretünket. Az akció 1998-ban Franciaországból indult el, hogy meghódítsa Európát, célja a közös összetartozás szellemének és az emberi szolidaritás erősítése, figyelemfelhívás a társadalom peremére szorult emberek megsegítésére. Mindig vannak, akiknek lényegesen kevesebb jut, mint nekünk, figyeljünk rájuk.

Azóta több európai ország csatlakozott az akcióhoz, Magyarországon 2008. december 7-én ragyogott fel először a csillag. December első hetében folyik az akció. A gyertyaárusítás elsősorban a templomokban történik. A nagyvárosokban az akció a forgalmasabb, idegenforgalmi szempontból frekvenciált helyeken is történik. Az összegyűlt adományokat a szegények megsegítésére fordítják.

A régiek úgy tartották: valahányszor lehull egy csillag, meghal valaki a Földön. És valahányszor fellobban egy csillag fénye, szeretet gyűl egy emberi szívben... Gyűjtsen egy csillagot – a szeretet nem múló lángját – a jó cselekedetével!

Újbuda Önkormányzatának új vezetése is javaslatot kért tőlünk a karácsony előtti egyszeri támogatások listájához. 58 nevet adtunk le, reméljük, hogy szándékunk célba talált.

Az egyesület szerény anyagi forrásokkal rendelkezik, tisztségviselői, önkéntesei ellenszolgáltatás nélkül végzik feladataikat, többen idős emberek látogatását, segítségét is végzik. Köszönjük önkénteseink odaadó munkáját, hisz nélkülük nem jöhetett volna létre mindaz, amiről itt beszámolunk.

BÚCSÚ

2010. június 13-án, életének 55. évében Siményi Ferenc atya hazatért teremtőjéhez. Ferenc atya felejthetetlen prédikációival véste be magát az örmezői hívek szívébe. Egyik kedvenc versével búcsúzunk tőle.

Áprily Lajos: A csavargó a halálra gondol

*Uram, a tél bevert a templomodba.
Álltam vaspántos portádon belül
s ámulva néztem botra-font kezemre
sugárban omló fényességedet.
Térdelt a nép, én álltam egyedül,
úgy hallgattam, amit beszélt papod:
„Ez világot szívedben megutáljad
és úgy menj ki belőle meztelen -“*

Uram, te ezt így nem akarhatod.

*Tudom, hogy földed nagy területéből
egyetlen barlangod jutott nekem,
s megreng az is, ha viharod zenéje
végigrobajlik fenn a tölgyeken.
De ha tavaszod jó, enyém az erdő,
és jó hozzám az erdő: ennem ad,
rigószavaddal kelt a kora-reggel
s odvamba surran este sünnfiad.
Gazdám, a nyár, az ősszel hullt levéllel
új őszig minden gondot eltemet:
mezítláb járom harmatos meződet
s verőfényed fürösztli mellemet.
S ha kóborolni küld a nyugtalanság
s nótázva fut mellettem patakod,
kurjantással köszöntöm kék lakásod,
s füttyöröszem s Uram, te hallgatod.
Zöld asztalomon vadgyümölcs az étel,
otthon-kínáló tűz nem int felém,
de mondd, volt-e valaha szép világod
valakié úgy, ahogy az enyém?*

*Ha menni kell, vállamról rongy-ruhámat
egy rándítással elhullathatom,
saruim szíja sem marad velem.
Uram, utálni nem tudom világod,
de indulhatok, amikor kívánod,
igéd szerint: egészen meztelen.*

ZÁRSZÓ

Áprily Lajos gyönyörű verse után már nem is kívánkozik más gondolat. Áldott újesztendőt kívánunk minden kedves olvasónknak, látogatóknak. Találkozunk a hangversenyeken, a Morus Napon, írjanak nekünk a morus@omszte.hu címre, kövessék a honlapunkon (www.omszte.hu) az eseményeinket!

Szeretettel az Órmezői Morus Szent Tamás Egyesület

Órmező, 2010. december

